

Lauksaimnieks

10. nr.

1943. g.

15. maijā

0,25 RM

**LAUKU SĒTA IR UN TAI ARĪ NĀKAMĀS
PAAUDZĒS JĀBŪT MŪSU TAUTAS DZĪVĀ
SPĒKA MŪŽĪGAM AVOTAM**

JAUNAS ATZIŅAS, JAUNI UZDEVUMI

Prof. P. Starcs

Laiki mainās, un līdz ar to mainās arī uzdevumi, kas cilvēkiem jāveic. Cilvēku dzīve ir ļoti daudzpusīga, un tādēļ daudz ir arī to dzīves nozaļu, kas prasa izkopšanu. Strādāt pie visām reizēm ar vienādu aizrautību ir grūti. Tādēļ parasti uzmanības degpunktā ir tie jautājumi, kas praktiskā dzīvē sagādā visvairāk rūpes, kuņus mēdz uzskatīt par vissvarīgākiem. Līdz ar to daudzi cili, arī svarīgi, jautājumi tiek maz ievēroti vai tos vienkārši pa daļai aizmirst. Ka tas tiešām tā var notikt un arī notiek, to jo skaidri varam redzēt mūsu pašu tautas dzīvē pēdējos gadu desmitos.

Vismaz kādām divām pēdējām mūsu tautas paaudzēm par svarīgāko uzdevumu likās būt saimnieciskās labklājības vairošana. Galvenā vērība tad arī bija saistīta ar saimnieciskās dabas mērķu sasniegšanu. Šādā virzienā dzīve ritēja kā laukos, tā arī pilsētās. Lauku iedzīvotāji centās tikt pie savām saimniecībām; bet kam tādas jau bija, tie strādāja ražošanas spēju vairošanas un ienesības celšanas virzienā. Pilsētnieki cēla namus, atvēra jaunus veikalus, darbnīcas un fabrikas. Daudz pūles veltīja arī bērnu skolotājiem, bet arī tā bija tikai līdzeklis, kā tikt pie lielākas labklājības.

Aizrašanās ar saimniecisku mērķu sasniegšanu it sevišķi spilgti bija vērojama mūsu tautas dzīvē pēc pirmā pasaules kara.

Mūsu darbs saimnieciskās dzīves izkopšanā deva ļoti labus panākumus, kādus mēs varējām vērot visās saimnieciskās dzīves nozarēs. Pavisam īsā laikā mēs atjaunojām pasaules kara izpostītās lauku saimniecības un bez tam vēl ierīkojām 125.000 dažāda lieluma jaunu lauku saimniecību. Lauksaimniecības ražotspējas cēlās tik strauji, kā tas reti kur kādā citā zemē būs novērojams. Ļoti ievērojamus sasniegumus saimnieciskā dzīvē guva arī pilsētu iedzīvotāji.

Par visu to varētu no sirds priecāties, ja pretim visiem šiem lielajiem aktīviem nestāvētu ļoti nopietni pasīvi. Aizraudamies ar saimnieciskās dzīves izkopšanu, mēs bijām aizmirsuši piegriezt pienācīgu vērību pašiem cilvēkiem un to dzīves problēmām. Un tā bija ļoti nopietna kļūda, jo pasaules karš izpostīja ne tikai mūsu saimniecisko dzīvi, bet nodarīja milzīgus zaudējumus arī mūsu tautas dzīvam spēkam. Kara laikā mūsu zemes iedzīvotāji tika izklīdināti un daudzi pēc kara beigām vairs nevarēja atgriezties savā dzimtenē. Tādēļ pasaules kara dēļ Latvijas iedzīvotāju skaits stipri samazinājās. Ap 1900. gadu Latvijas iedzīvotāju kopskaits bija jau nedaudz pārsniedzis 2 miljonus. Bet pasaules karš to tādā mērā samazināja, ka no jauna pilnus 2 miljonus iedzīvotāju mūsu zeme sasniegta tikai 1940. gadā. Pasaules karš mūsu zemi iedzīvo-

tāju skaita ziņā bija atsvedis atpakaļ par veseliem 40 gadiem. Līdz pašreizējā kara sākumam mēs bijām jau izlabojuši visus pirmā pasaules kara postījumus, tikai nebijām atguvuši to cilvēku skaitu, kāds mūsu zemē dzīvoja, pagājušam karā sākoties.

Pašreizējā kara mūsu zemes iedzīvotāju skaits no jauna gājis mazumā. Līdz ar to kļūst pilnīgi skaidrs, ka mūsu tautas dzīvē pāri daudziem citiem jautājumiem paceļas tautas dzīvē spēka problēma. Šo apstākli mēs nedrīkstam ne mirkli aizmirst. Tautas dzīvē spēka vairošanai jāklūst par mūsu dzīves centrālo problēmu. Par šās problēmas atrisināšanu galvenā kārtā atbildība gulstas uz lauksaimniecību jau tādēļ vien, ka tanī ir saistīts mūsu tautas locekļu vairākums (pēc 1935. gada skaitlīšanas datiem lauksaimniecībā bija nodarbināti 66% visu Latvijas iedzīvotāju). Mums tomēr liekas, ka nepareizs ir uzskats, ka tikai lauksaimniecība var būt tautas dzīvē spēka avots. Šo tautas spēku it labi var vairo arī pilsētnieki. Te ne tik svarīga ir vieta, kur cilvēki dzīvo — uz laukiem vai pilsētās, bet gan tas, kā viņi dzīvo. Bet mūsu apstākļos tautas dzīvē spēka vairošana tomēr galvenā kārtā gulstas uz lauku iedzīvotājiem, jau iedzīvotāju skaitliskā samēra dēļ vien.

Mūsu lauksaimniekiem pašos pamatos jāgroza uzskati par saviem pienākumiem un turpmāko rīcības veidu.

Ja mūsu lauksaimnieku līdzšinējos centienus varēja ietvert devīzē — ražot pēc iespējas vairāk eksporta produktu, pēc vajadzības izlietojot importētu cilvēku darba spēku, tad uz priekšu mums ir jāstāda par mērķi — audzināt pēc iespējas vairāk cilvēku, lai visus darbus paveiktu ar pašu spēkiem. Un ka uz priekšu mums taisni pie šādas devīzes ir jāturas, to izprast nemaz nav grūti.

Tagadējais karš nodara postījumus visām Eiropas valstīm. Dzīves atjaunošanai būs vajadzīgs ļoti daudz cilvēku darba spēka. Jau tagad ir redzams, ka pēc šī kara nevienai mums tuvākai zemei nebūs lieka darba spēka, ko mēs varētu izlietot savas lauksaimniecības vajadzībām. Tā tad ir skaidrs, ka lauksaimniecībai tuvākajā nākotnē būs jābalstās gandrīz vienīgi uz pašu zemes darba spēku. Šī atziņa ir jāliek pamatā visiem mūsu turpmākiem saimnieciskiem plāniem. Tādēļ katrs, kas cer nākotnē kļūt par saimnieku, lai jau laikus padomā par savu ģimeni, jo tā būs viņam galvenais atbalsts saimniecisko mērķu sasniegšanā, kā arī savas dzīves uzdevumu piepildīšanā vispār. Šī atziņa jāattiecina kā uz lauksaimniekiem, tā arī uz mūsu tautas pārējiem locekļiem, jo visi turpmākie mūsu darbi, to apmērs un panākumi būs atkarīgi no tautas dzīvē spēka pieauguma.

L A U K U S Ē T A P A V A S A R Ī

E. Goba

Pavasaris mums aizvien atgādina kaut ko jaunu, prieku, straujuma, jaunu nodomu, jaunas darba rosības pilnu laikmetu. Pavasarī, kad daba mostas jaunai dzīvei, arī cilvēki sāk jaunu darba cēlienu. Kaut arī šis pavasaris sākas kara troksņa ietekmē, tomēr arājam vēl cītīgāk jācilā arklis, lai ziemā atspirgušo zemi irdinātu jaunam dzīvības posmam; un lauku sētas kopējām ar vēl lielāku mīlestību jāpadara sava apkārtnē tikama, jāapkopj sava sēta.

Vispirms saules spēcīgai iedarbībai pakļaujām dzīvojamās telpas. Visi ziemā iekrājušies putekļi tiek iztīrīti. Katram drēbes gabalam, katrai mēbe-

lei, katrai grāmatai vajadzīga svaigā pavasara elpa. Kad istabās viss liekas tīrs un skaidrs, tad sākas darbs mājas tuvākā apkārtnē. Ja ziemā sniegs visu sedza, tad ziemas segai sairstot, atklājas, ka visur nepieciešama kopējas rūpīgā roka. Pie ikkatras latviešu mājas ir savs košuma dārziņš vai lauciņš. Tur apkopjami kaut arī tikai pāris krūmiņi, kaut dažas puķu dobes. Bargais ziemelis iedragājis vai pavisam sapostījis ne vienu vien sētas žoqu, tas jāizlabo, jāceļ no jauna vai vismaz jānovāc. Sētsvidus jānogrābj, jānoslauka, lai tad, kad zeme tērpjas savā jaunajā, zālajā rotā, tai vairs nebūtu virsū vecā,

netirā plīvura. Līdzīga veida darbi veicami kūtīs un laidarā.

Auģļu dārzos izdarāmi pavasara tīrīšanas darbi un daudz vietās vēl redzami izsalušie auģļu koki vai to celmi, kas it kā lūdzas, lai tos novāktu, beidzot taču novācam.

Ir viena nozare, par kuņu gan laikam latviešu sētā ir vismazāk domāts — tā ir vistkopība. Mēs katrs zinām, cik vistas derīgas un nepieciešamas — bet, savvaļā atstātas, tās bieži sagādā daudz nepatīkšanu, pat nevajadzīgus asumus. Vai arī šo jautājumu nevarētu pavasarī nokārtot un neļaut vistu bariem, kas bieži vien kopā ar

cāļiem sasniedz ievērojamu skaitu, kļīst savvaļā pa košuma un sakņu dārziem un labības laukiem.

Var jautāt, vai tagadējā kara, kara grūtību laikā viss tas būtu jādara, vai nebūtu kas cits, neatliekamāks veicams? Domāju, savas sētas apkopšanas darbs ir nepieciešams, un tas jāveic vēl sirsniņāk, vēl cītīgāk, jo tikai tas, kas būs guvis spēku savā ģimenē, savā mājā — tas varēs to atdot tautai, tas zinās, par ko viņam jācinās, par ko jāaizstāv sava tauta, sava dzimtene.

Latviešu māja, latviešu lauku sēta aizvien ir bijusi un tai jābūt arī turpmāk par latviskā gara paudēju. Latviešu zemnieku sēta ir izauklējusi visu to, ko līdz šim latvieši kā tauta ir snieguši. Latviešu zemnieku sētā, viņu tumšajā, skalu uguns apgaismotajā istabiņā ir radušās un uzglabājušās mūsu tautas dziesmas, kas mirdz tik spoži, tik gaiši. Lauku sēta ir izauklējusi visus savus darbiniekus, kas veidojuši un vadījuši latviešu garīgo dzīvi. Lauku sētai arī aizvien jābūt latviskā gara paudējai.

Lauku sētas kopējām un kopējiem ir jābūt nomodā par mūsu sētas tīrību un spodrību, jo tikai tāda lauku sēta, kas paudīs arī ārējo daiļumu, varēs izaudzēt cilvēkus, kam garīgais daiļums un skaidrība kļūs par dzīves nepieciešamību; izaudzēs cilvēkus, kas mīlēs savu sētu, mīlēs savu dzimteni, latviešu zemi, un pašizliedzīgi spēs to aizstāvēt.

Tāpēc arī šai pavasarī, līdzīgi iepriekšējiem, apkopsim savu sētu, darīsim to pēc iespējas daiļu, lai tā paustu arī turpmāk latvisko garu.

LATVIJAS AGRONOMU BIEDRĪBAS JAUNIE STATŪTI

A. Punka

Tiesības ir psihiskās enerģijas veids, kas rodas cilvēku kopdzīvē un regulē šo kopdzīvi.

Prof. Dr. iur. K. Dišlers.

Kas tiesiskais valsts dzīvē satversme, tas biedrību dzīvē statūti. Tie nosaka biedrības būtību, pienākumus un tiesības, uzbūvi, pārvaldīšanas kārtību, līdzekļus, darbības uzsākšanu un izbeigšanu.

Ne likumi, ne statūti nav nekas uz mūžīgiem laikiem sastindzis. Tie izauģ no dzīves un atbalso tās norises. Mainoties starptautiskām attiecībām, mainoties cilvēku kopdzīves apstākļiem, mainās likumi, mainās arī statūti.

Un tā nu arī Latvijas agronomu biedrības statūtos, atjaunojot tās darbību, ir notikušas dažas pārmaiņas.

Jaunie statūti nosaka, ka Latvijas agronomu biedrība ir publiski tiesiskā arodu un kultūras organizācija pie Lauksaimniecības galvenās direkcijas.

Biedrības darbā paredzēts iesaistīt arī Lauksaimniecības fakultātes studentu organizāciju.

Bez kārtējiem, mūža un goda biedriem ir vēl korporatīvie biedri.

Kā 11. § nosaka, par biedrības korporatīviem biedriem var kļūt organizācijas, kuņu biedru sastāvā ir agronomi un agronomijas studenti. Biedru nauda korporatīviem biedriem nav jāmaksā. Viņiem tiesība ar saviem pārstāvjiem, kuņu skaitu nosaka biedrības valde, uz valdes uzaicinājumu informācijas nolūkā piedalīties valdes sēdēs un ar balsi tiesībām pilnsapulcēs.

Lai kļūtu par Latvijas agronomu biedrības biedru, kandidātam jāiesniedz biedrības priekšniekam lūgums, kuņam pievienojama izpildīta aptaujas lapa un divu biedru ieteikums. Uzņemšanu izlemj valde ar balsu vairākumu, piekritot priekšsēdētājam. Jaunuzņemto biedru sarakstu paziņo biedru pilnsapulcei un publicē biedrības žurnālā.

Biedrības valdē 5 personas: priekšsēdētājs, divi viņa biedri, sekretārs un kasieris, kuņiem visiem jābūt kārtējiem vai mūža biedriem.

Saskaņā ar 14. § valdes priekšsēdētājs ir Lauksaimniecības galvenās di-

rekcijas direktors. Pārējos valdes locekļus ieceļ Lauksaimniecības galvenais direktors, pie kam divus no tiem viņš izrauga no Lauksaimniecības akadēmijas rektora priekšā liktiem kandidātiem — Lauksaimniecības akadēmijas mācības spēkiem.

Ja ir pamatoti iemesli, biedrības priekšsēdētājs ar ģenerālkomisāra piekrišanu var katrā laikā atcelt atsevišķus vai visus valdes locekļus.

Valde pieņem savus lēmumus ar vienkāršu balsu vairākumu, un pēdējie ir spēkā, ja arī priekšsēdētāja balss pieder vairākumam.

Pilnsapulces ir kārtējās (gada) un ārkārtējās. Kārtējā pilnsapulce sasaukama pēc katra darbības gada beigām, janvārī. Ārkārtējās pilnsapulces sasauc pēc vajadzības uz valdes vai uz 1/20 kārtējo un mūža biedru ar rakstu motivētu ierosinājumu.

23. § nosaka, ka pilnsapulce ir biedrības valdes un priekšsēdētāja padomdevēja iestāde.

Statūtos paredzētā kārtībā sasaukta pilnsapulce ir pilntiesīga pie ikviena biedru skaita. To vada priekšsēdētājs vai viņa uzdevumā viens no priekšsēdētāja biedriem. Jautājumus izlemj ar vienkāršu balsu vairākumu, un tie ir

spēkā, ja vairākumam pieder arī priekšsēdētāja balss.

Visi Latvijas agronomu biedrības biedri padoti biedrības goda tiesai, kuņa sastāv no valdes ieceltiem 5 tiesnešiem un darbojas saskaņā ar atsevišķi izstrādātiem noteikumiem. 26. § paredzēts, ka biedrības biedru zinātniskās un arodnieciskās darbības veicināšanai darbojas sekcijas pēc biedru speciālitātēm un to nodarbībām.

Biedrības darbības izplatīšanai pa visu Latvijas ģenerālapgabalu dibināmas nodaļas. Nodaļa var uzsākt darbību, ja tai ir vismaz 10 biedru.

Statūtu beidzamais, 31. § nosaka, ka biedrībai likvidējoties, par tās mantu lemj Lauksaimniecības galvenais direktors.

Biedrība savu darbību jau atjaunojuši. Saskaņā ar jaunajiem statūtiem, visi Latvijas agronomu biedrības biedri, kas skaitījās tās sarakstos uz 1940. g. 17. jūniju, automatiski pāriet darbību atjaunojušās biedrības biedros. No jauna biedrībā uzņem personas, kas ieguvušas agronoma gradu, un arī tās, kas ieguvušas pirmo akadēmisko gradu citās zinātnes nozarēs, ja šīs personas strādā agronomiskās zinātnes laukā.

Biedru maksa 1943. g. ir 20,— RM.

LATGALES ZEMNIEKA VĒROJUMI VĀCIJĀ

Austrumzemes ministrija parādīja lielu godu un draudzību Latgales zemniekiem, ieaicinot tos ciemos Lielvācijā. Ceļojums pa Vāciju ilga no 1943. g. 14. marta līdz 28. martam. Bija iespēja apskatīt dažas pilsētas, kā Berlīni, Dancigu un Kēnigsbergu, fabrikas un lauku saimniecības.

Vērojot lauksaimniecību Prūsijā, Pomerānijā un Berlīnes apkārtnē, jāsaprot, ka ir ko pabrīnīties, kā tur izkopti lauki un pļavas. Lauki tīri no nezālēm, augsna nolīdzināta un nogludināta kā galds un izstrādāta tā, kā pie mums izstrādā tikai dārzu zemi. Grāvji iztīrīti un bez kārklēm. Pļavas gludas un tīras, bez kārklu krūmiem un ciņiem. Kurmjū rakumi tūdaļ tiek nolīdzināti.

Zināms, ka zeme dod arī labu ražu. Lai gan Vācijā kultūrauģi jau ir labi izkopti, tomēr vēl tagad notiek to izmēģinājumi. Šim mērķim kalpo speciālas iestādes, kā piem., Keizara Vilhelma institūts Minchebergā pie Berlīnes un citi. Pēti arī augsnas apstrādāšanas rīkus un darba metodes, kā tas bija redzams Bornimā pie Berlīnes. Arī paši zemnieki ir labi organizēti un patlaban visa pārtikas sagāde atrodas viņu rokās. Viņi pārtiku ne tikai sagādā, bet to arī savāc un sadala kā pilsētu iedzīvotājiem, tā arī fronti.

Zemnieku mājas pārsvarā no mūža, ar sarkaniem dakstiņu jumtiem. Visas tās pilnīgā kārtībā un atstāj labu iespaidu.

Mūsu labklājība atkarīga no mūsu pašu centības un darba

DOCENTS ERNESTS ROZE MEŽZINĀTŅU DOKTORS

P. I ve

Kad latviešu mežzinātņu doktoru skaits jau svārstīsies ap simtu, jauna locekļa pievienošanās viņu saimei būs kļuvusi diezgan parasta parādība, turpretī pagaidām, kamēr augstāko mežzinātņu gradu ieguvušos vēl var saskaitīt pie vienas rokas pirkstiem, tas ir notikums, kas iepriecina nevien tuvinieku un tiešos darba biedrus, bet rada pacilājuma noskaņu arī visā mūsu kultūras dzīvē. Retums kāpina vērtību.

1943. gada 9. aprīlī, publiski aizstāvojot savu disertāciju Priedes vainaga un sakņu sistēmas novietojums silā, mežzinātņu doktora gradu ieguva JLA Mežsaimniecības fakultātes mežkopības katedras vadītājs docents Ernests Roze.

E. Roze dzimis 1895. g. 31. decembrī Kurzemē, Zentenes Pakujos, šo māju apsaimniekotāju dzimtā. Iecienītais rakstnieks E. Birznieks-Upītis ir jaunā doktora mātes brālis.

Pirmo izglītību E. Roze baudījis Tukuma pamatskolā. Vidusskolu beidzis 1917. g. Valkā, uz kuriem tā kara laikā no Tukuma bija evakuējies. Tai pašā gadā beidzis arī Aleksandra kara skolu Maskavā. Dienējis 81. Skopinas kājnieku pulkā par jaunāko virsnieku. Līdz studiju laikam palīdzējis vecākiem atjaunot karā nopostīto saimniecību.

1923. g. iestājies LU Lauksaimniecības fakultātes mežkopības nodaļā. Studijas beidzis 1929. gadā. Pēc tam strādājis vairākās virsmežniecībās par papildu darbinieku meža vērtēšanas un sagatavošanas darbos. 1930. g. uzaicināts LU Mežkopības nodaļā par jaunāko asistentu. No 1933. g. strādā tur par asistentu. 1935. g. ievēlēts par vec. asistentu, bet 1938. g. par privātdocentu pie mežkopības katedras. 1939. gadā no 13. maija līdz 1. septembrim bijis zinātniskā komandējumā Vācijā un Šveicē. Šai laikā papildinājies pie profesoriem Dr. V. Šmita (W. Schmidt) un Dr. E. Šēdelina (Schädelin). Sākot ar 1938. g., E. Roze lasa meža aizsardzības kursu. 1940./41. māc. gadā, prof. Zemīša slimības laikā, viņš lasīja arī pārējos mežkopības priekšmetus, vadīja katedru un attiecīgos praktiskos darbus. Kopš 1941. gada 16. sept. E. Roze ir docents, bet 1943. g. 13. janvārī ievēlēts arī par mežkopības katedras vadītāju.

Sākot ar 1932. g., jaunais doktors ir Mežu pētīšanas stacijas līdzstrādnieks, bet kopš 1942. g. 7. janvāra arī JLA revīzijas komisijas loceklis.

Studiju laikā E. Roze iestājās un darbojās korporācijā „Lettgallia“, vēlāk tās filiāstru biedrībā, Mežkopju un mežu darbinieku biedrībā un vēl dažās citās organizācijās.

1936. gadā iznāca viņa zinātnes populārizēšanas un pedagogiskos nolūkos sarakstītā grāmata *Zemnieka mežs* (124 lapp.), bet dažādos rakstu krājumos un periodikā iespiesto zināt-

*Mežs ir senatnes liecinieks,
kas modina domas arī par nākotni. Tādēt mūsu uzmanība
nav jānodrīkst tikai no tagadnes in-
teresei, bet jāņem vērā pagātne
un jāvērtē šis nākotnē.*
E. Roze

nisko un populāri zinātnisko darbu kopskaits ir ap 25. Pirmais no tiem „Kas jāzin lauksaimniekam, sagatavojot būvmateriālus mežā“ iespiests 1930. gadā Latvijas Lauksaimnieka 2. num.

Doc. E. Rozes balss dažas reizes dzirdēta arī radiofonā. Doktora disertācija Priedes vainaga un sakņu sistēmas novietojums silā mašīnrakstā aptver 177 lapp. Tānī 11 tabulas, 25 attēli. No 178.—202. lapp. pievienots kopsavilkums vācu valodā. Izmantotās literatūras sarakstā 152 darbi.

Īsam ievadam seko koku sakņu sistēmas pētniecības aplūkojums vēsturiskā perspektīvā (3.—7. lapp.), tad darba metodes: a) līdzšinējo metožu kritika (8.—9. lapp.), b) pētījumu materiālu iegūšana (9.—18. lapp.), c) iegūto datu apstrādāšana (18.—23. lapp.); tālāk materiālu sakopojums (24.—118. lapp.), materiālu iztīrējums (119.—176. lapp.) un atzinumi (177. lapp.), kas ir šādi:

1. Sila priedes caurmēra radiālais sakņu gaņums pārsniedz vainaga zaru gaņumu ap 3 reizes.
2. Starp priedes horizontālo sakņu kopējo radiālgārumu un koka vecumu pastāv pozitīva korrelācija $r = +0,6 \pm 0,03$.
3. Starp priedes vainaga un sakņu sistēmas izveidni horizontālā virzienā nav nekādas sakarības.
4. Starp priedes vainaga tilpumu un horizontālo sakņu kopējo radiālgārumu pastāv pozitīva korrelācija: $r = +0,6 \pm 0,03$.

5. Sila III bonitātes augsnās priedes sīksaknītes novietojas lielākā dziļumā nekā zemākās bonitātes.
6. Vispilnīgāk sīksaknes izmanto augsnas virsējo, jēlumus kārtiņu. Šai trūdu segā novietojas ap 50% no visa sīksakņu daudzuma. Nākošā vietā var ierindot A₂ horizontu. Tam seko A₁, tad B un pēdīgi C horizonts.
7. Sīksakņu relatīvo daudzumu atsevišķos augsnes horizontos neietekmē ne vecuma klases, ne arī bonitātes.

Priekšdarbi disertācijai iesākti jau 1928. g., bet tieši pētījamie objekti izraudzīti 1937. gadā, šai nolūkā apbraukājot galvenos Kurzemes silu rajonus un atzīmējot atbilstošus kvartālus parauglaukumu iekārtošanai. Materiālu vākšana sāka 1938. gadā, strādājot Popes virsmežniecībā, 1939. g. tas darīts Dundagas virsmežniecībā, bet 1940. g. darbi turpināti Uģāles, Rendas un Talsu virsmežniecībās.

Pētījumos galvenā vērtība piegriezta visas audzes sakņu novietojumam pa horizontiem.

Izņemtie sakņu paraugi šķīroti divi daļās: 1) līdz 2 mm un 2) no 2,1—6,5 mm resnās saknītēs. Saknes, kas resnākas par 6,5 mm, nav svērtas, jo tās ūdens un barības vielu uzņemšanas procesā vairs nepiedalās. Sakņu spurgaliņas un mikoridza, kam priedes barības vielu uzņemšanas norisē liela nozīme, piemērotas metodes trūkuma dēļ, kas objektīvi ļautu aprēķināt šo sakņu rosekļu (faktoru) darbību, palikušas ārpus pētījuma.

Iegūti 4439 sakņu paraugi un izdarīti 5760 svērumi.

Jau pirms gadu tūkstošiem koku saknes vērsušas uz sevi atziņu alcēja cilvēka uzmanību. Cik līdz šim zināms, tad pirmie pētījumi par tām ir jau Teofrastam (390.—286. g. pirms Kr.), bet vēl arvien sakņu sistēma tomēr ir daudz mazāk izpētīta nekā citas auga daļas. Te jāpārvar lielas tehniskas grūtības, vajadzīgs daudz laika un prāvu līdzekļu. Tas atbaida. Tāpēc mēs jo sevišķi varam priecāties, ka latviešu zinātnieki K. Meldēris jau agrāk un Dr. E. Roze tagad ar saviem darbiem ir nevien devuši jaunas atziņas zinātnēi sakņu darbības jautājumu skaidrošanā, bet arī lieku reizi rādījuši, ka gara pasaulē iedalījums lielajās un mazajās tautās nav vispamatojams ar to skaitlisko samēru, bet gan ar viņu pārstāvju spējām, uzdrīkstēšanos un veikumiem zinātnē, mākslā un citās kultūras nozarēs.

Oficiālie oponenti bija: prof. Dr. rer. for. R. Markus, ārk. prof. A. Zāmelis un doc. V. Eiche.

Ja sākumā teicām — retums kāpina vērtību, tad tagad piebūrdīsim, tas vairo arī pienākumus. Lai jaunajam mežzinātņu doktoram darbi raiti sokas!

KARTUPEĻU SĒKLAS MATERIĀLS UN STĀDĪŠANAS PAŅĒMIENI

Agr. R. Eidemanis

Lai nodrošinātu pārtikai un lopbarībai nepieciešamos kartupeļu daudzumus, šogad, cik vien iespējams, jāpaplašina kartupeļu audzēšana. Par kartupeļu audzēšanu tagad jādodomā nevien lauksaimniekiem, bet arī katram pilsētniekam, kuram iespējams dabūt lietošanā nelielu zemes gabaliņu, jācenšas izaudzēt pašam kaut daļu no vajadzīgā kartupeļu daudzuma.

Kartupeļu sēklas materiāla krājumi daudzās saimniecībās šopavasār ir stipri ierobežoti. Svarīgs jautājums tāpēc pašreiz ir: kā izpildīt prasību — palielināt kartupeļu platības un kā ar saimniecībā esošo sēklas materiālu iegūt iespējami lielāku ražu. Šī jautājuma atrisināšanā liela nozīme ir sēklas taupīgai izlietošanai un pareizi izdarītai kartupeļu stādīšanai.

Parasti stādīšanai lieto vidēja lieluma 50—80 g smagus sēkliniekus. Šogad, lai sagādātu iespējami vairāk sēklas materiāla paplašinātai kartupeļu audzēšanai, sēklai jāizmanto visi iespējamie krājumi un jāstāda arī sīkākie bumbuļi, liekot tos pa 2—3 kopā. Lielākie bumbuļi jāpārgriež gareniski divās daļās. Ja kartupeļu stādījumus pienācīgi kopj, tad arī no sīkiem un grieztiem sēkliniekiem var iegūt tādu pašu ražu, kā ar negrieztiem. Ar bumbuļu pārgriešanu varam divkārtot sēklinieku skaitu un apstādīt gandrīz divreiz lielāku platību kā ar veseliem. Tagad pēc iespējas jāsamazina arī kartupeļu patēriņš mājsaimniecībā un lopbarībai, lai vairāk to paliktu sēklai.

Daļai stādījumu ieteicams lietot agrās un vidēji agrās šķirnes. Agro kartupeļu stādījumiem vajadzētu būt katrā saimniecībā. Lai iegūtu ražu iespējami agri, vismaz neliela platība jāapstāda ar iepriekš izdiedzētu sēklu. Diedzēšanai ir sevišķi liela nozīme pie agrajām šķirnēm. Ar šo paņēmieni ražu var iegūt par 2—3 nedēļām agrāk. Izstādot labi izdiedzētu sēklu, agrajām šķirnēm ražu var sākt ievākt jau 8—10 nedēļas pēc iestādīšanas, t. i. jūnija beigās un jūlija sākumā. Tam liela nozīme tagadējā kara laikā, lai apgādātu kartupeļus iedzīvotāju pārtikai, kad vecā raža jau izlietota, bet jaunā vēl nav ievākta. Plašākos apmēros šādi stādījumi iekārtojami pilsētu un labu satiksmes ceļu tuvumā, tāpat arī pilsētu ģimenes dārziņos. Diedzēšana izdarāma gaismā, novietojot kartupeļus plānā kārtā (vislabāk īpašās kastēs) gaišās, pietiekami siltās (10—12°C) telpās. Gaismā kartupeļiem attīstas īsi, resni un spēcīgi asni, turpretim tumsā asni izstīdžē — izaug gaļi, bāli un neizturīgi, kas izstādot parasti aplūst.

Kartupeļus vēlams stādīt agri, tomēr augsnei jābūt jau pietiekami apzuvušai un iesilušai. Piemērotākais laiks mūsu apstākļos parasti ir no 5.—15. maijam. Vieglās un sausās augsnās kartupeļi jāstāda agrāk kā smagās un mitrās.

Kartupeļu stādīšanas veidu ir daudz. Kartupeļus var stādīt ar

spīļu arkla, vienpusvēršēja arkla, biržotāja, daudzdarbja un kapļa vai lāpstas palīdzību. Mums parastākais un visplašāk lietotais paņēmiens ir stādīšana zem spīļu arkla. Ar spīļu arklu izdzen važas, apm. 60 cm atstatumā. Važs novieto kartupeļu sēkliniekus, pēc tam važas ar to pašu arklu aizāz. Pēc apstādīšanas lauku nošūc vai pieveļ ar gludo velti.

Diezgan liela nozīme piešķirama kartupeļu stādīšanas attālumam važās. Izmēģinājumi rāda, ka augstākās ražas no platības vienības iegūst, izstādot vidēja lieluma bumbuļus 60 cm atstatās važās un liekot tos 35—40 cm attālumā vienu no otra. Sīkie un griezti bumbuļi jāstāda tuvāk — 20—25 cm. Arī audzējot sēklas kartupeļus ieteicami mazāki atstatumi, lai izaugtu vairāk vidēja lieluma bumbuļu. Sēklas daudzums vajadzīgs vidēji ap 25 kv uz ha.

Minētie stādīšanas attāumi ieteicami, kad sēklas materiāla ir pietiekami. Lai ar maziem sēklas materiāla krājumiem iegūtu iespējami lielāku ražu, saimniecībām, kurām sēklas daudzumi ir ierobežoti, ieteicams kartupeļus stādīt lielākos attālumos, stādot kartupeļus rūtīs.

Stādot rūtīs, ar to pašu sēklas daudzumu var apstādīt gandrīz divreiz lielāku platību kā stādot parastos atstatumos važās, pie kam iegūtā raža no platības vienības ir tikai nedaudz zemāka par parastā stādījuma ražu. Stādīšanai rūtīs vēl tā priekšrocība, ka stādījumu iespējams rušināt vairākos virzienos, kas uzlabo apkopšanas darbus un atvieglo cīņu ar nezālēm. Stādīšana rūtīs ir samērā vienkārša: visā kartupeļu laukā ar spīļu arklu izdzen važas parastos atstatumos (apm. 60 cm). Pēc tam ar vairākrindu marķieri, ko viegli

var pagatavot katrā saimniecībā, šķēršām pār važām izvelk svītras (50—60 cm atstatumā). Kartupeļu sēkliniekus novieto vaģu un svītru krustojumos un pēc tam važas ar spīļu arklu aizāz.

Stādīšanas dziļums atkarīgs no augsnes īpašībām; tas svārstās no 5—10 cm. Smagās un mitrās augsnās ieteicams stādīt seklāk — 5—6 cm, vieglās un sausās — dziļāk, 8—10 cm. Sīkie sēklinieki stādāmi seklāk kā lielie. Vispār jāizvairās kartupeļus iestādīt par dziļu, jo ar to aizkavējas kartupeļu sanākšana un samazinās raža.

Kartupeļu stādīšana ar spīļu arklu ir gaus darbs. Daudz lielāku darba ražību var sasniegt, stādot kartupeļus ar vairākrindu biržotāja un it sevišķi ar daudzdarbja palīdzību. Daudzdarbī pilnīgi atbilst kartupeļu stādīšanas un apkopšanas prasībām un tam turpmāk paredzama liela nozīme kartupeļu audzēšanas racionālizēšanā. Pašreiz, kara apstākļos daudzdarbju iegādes iespējas ir stipri ierobežotas.

Nelielas kartupeļu platības var apstādīt, lietojot lāpstu vai kapli. Lauciņā ar marķieri vispirms izvelk vajadzīgos atstatumus svītras stādāmo vietu apzīmēšanai. Stādīšana ar lāpstu ērtāk izdarāma, strādājot kopīgi diviem cilvēkiem. Viens ar lāpstu iztaisa bedrītes, otrs tajās novieto sēkliniekus. Ar nākošā raciena zemi pirmais strādnieks apsedz iepriekšējā bedrītē ievietoto sēklinieku.

Pēc kartupeļu apstādīšanas pirmais apkopšanas darbs ir ecēšana. Kartupeļi sanāk tikai pēc 3—4 nedēļām, bet nezāles sadīgst daudz ātrāk. Tās iznīcina ar atkārtotu ecēšanu. Nezālaini lauki pārmaiņus jāecē un jāvaģo, līdz kartupeļu sanākšanai to atkārtojot 2—3 reizes.

JAUNI PAŅĒMIENI KARTUPEĻU DĒSTĪŠANĀ MAZĀS PLATĪBĀS

Elm. Hūns

Piezīme. Rakstu publicējam sadarbībā ar Volta rīku fabriku Lielvācijā. Izmantotie foto attēli — „Werkbild Wolf-Geräte Fabrik.“

Kartupeļu dēstīšanas darbs sīksaimniecībās, dārzsaimniecībās un citās mazās zemes platībās, kur nav zirga spēka, arvien radījis lielas grūtības un neērtības. Tas izskaidrojams ar to, ka mūsu zemē vēl arvien strādā pēc veciem tēvu tēvu darba paņēmieniem, ko visā pilnībā var attiecināt uz kartupeļu dēstīšanu.

Ja kartupeļu dēstīšanu vidējās un lielākās platībās veic ar spīļu arklu vai arī pēdējā laikā, bet ne visai daudz, arī ar daudzdarbja palīdzību, tad mazākās platībās šis darbs jāveic vienīgi ar roku darbu, ja zirga spēks nav pieejams, vai arī to mazo platību dēļ nevar lietot. Dabiski, ka šāds stāvoklis

prasījis darba paņēmieni uzlabošanu un maiņu, kas kartupeļu dēstīšanu mazās platībās atvieglo un padara ražīgāku.

Līdz šim kartupeļu dēstīšanu mazās platībās veica ar kapļa vai lāpstas palīdzību. Ar kapli vai lāpstu izveidoja vadziņas resp. bedrītes, kurās guldīja dēstāmos kartupeļus, un pēc tam bedrītes atkal aizrausa. Protams, ka šāds darba paņēmiens ir ļoti gaus un neracionāls, kas jau sen savu laiku ir pārdzīvojis.

Līdz ar kartupeļu stādāmā kapļa izveidojuma jaunināšanu un pāreju no cērtošām kustībām kapļa darbināšanā uz velkošām, radās iespēja izveidot arī īpašu un jaunu darba rīku, kas ar ļoti labām sekmēm lietojams kartupeļu dēstīšanas darbā. Pie šī darba ķērās pazīstamā Volfa rīku fabrika Vā-

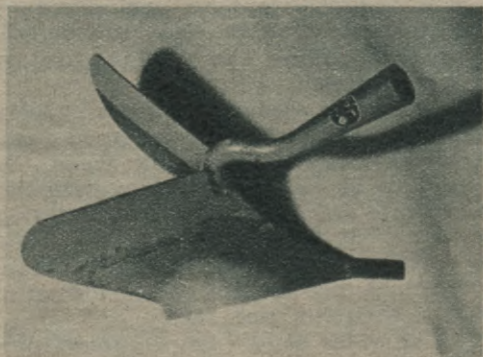
1. att. Volfa ezis Nr. 192

cijā un izveidoja ļoti īpatnēju un derīgu darba rīku — Volfa ezi Nr. 192 (Wolf-Igel Nr. 192) un Volfa aprausēju Nr. 92 (Wolf-Häufler 92).

Volfa eža un aprausēja veids un pagatavošana uzskatāmi parādīta 1. un 2. att. No šiem attēliem redzam, ka šie jaunie rīki sastāv no īpaši izveidotas mazas vērstuves un lemesīša, kas līdzīgi arklam dzen zemē vadziņu. Līdz ar to vairs nav jāpūlas ar kapli vai lāpstu taisīt zemē vadziņas vai bedrītes, bet jaunie Volfa rīki šo darbu ļoti vienkāršo. Volfa ezis un aprausējs savas īpatnējās konstrukcijas dēļ ļoti viegli veic savu darbu, un atpakālejošā gājienā strādnieks tos aiz sevis, bez kāda spiediena no augšas, velk caur zemes virskārtu (skat. 3. att.). Protams, ka šādā veidā darīts darbs ir daudz ražīgāks, vadziņas ir dziļākas un vienmērīgākas, kā arī to aizraušana veicas daudz labāk.

Kā jau minēju, Volfa ezis izveidots ar jau pazīstamo Volfa lemesīti, kas piestiprināts īpašam kapļa rāmim — kāta ietverei, kurai savukārt pievieno vērstuvi (skat. 1. att.). Ar Volfa lemesīša palīdzību ezis viegli un bez spiediena iegrimst augsnes virskārtā un viegli slīd uz priekšu, jo lemeša asā smaile viegli pārvar augsnes pretestību. Līdz ar to lemesīša galvenais uzdevums ir noturēt ezi augsnā vienmērīgā dziļumā un pareizā gājienā. Vērstuves uzdevums turpretī ir lemesīša augšup uzmosto ze-

2. att. Volfa aprausējs Nr. 92

mi nobīdīt sāpus un dzīt augsnā vadziņu.

Šī rīka vienkāršots izveidojums ir Volfa aprausējs Nr. 92, kādu redzam 2. att. Tas sastāv tikai no vērstuves, kuras degungals stiepts uz priekšu un izveidots kā mazs lemesītis. Volfa aprausējs lietojams mazāku vadziņu dzīšanai un nelielai apraušanai vai augsnes irdināšanai. Tā darba gājiens nav tik stabils kā ezim.

Volfa eža un aprausēja darbināšana kartupeļu dēstīšanas darbā uzskatāmi parādīta 3. un 4. att. Šo darbu sāk ar vadziņu izvilkšanu. No 3. att. redzam, ka strādnieks, virzoties atmuņuriski uz priekšu, velk aiz sevis Volfa ezi vai aprausēju un veido augsnā dēstu vadziņas. Lai šis darbs būtu vienmērīgs un dēstu vadziņas atrastos vienādos attālumos viena no otras, tad vadziņu vietas vēlams iepriekš izvilkst ar marķieri.

3. att. Vadziņu izvilkšana

Kad dēstu vadziņas izvilkšanas, tanis met kartupeļus, kā tas parādīts 4. att. Pēc kartupeļu guldīšanas dēstu vadziņās tās ar Volfa ezi vai aprausēju atkal aizvelk un kartupeļus apsedz ar zemi, kā tas redzams 4. att. Tā šis jaunais kartupeļu dēstīšanas paņēmiens tiek veikts trijos atsevišķos darba gājienos: 1) dēstu vadziņu izvilkšana, 2) kartupeļu iemešana un 3) vadziņu aizvilkšana — aizbēršana (skat. 4. att.).

Arī tālākā kartupeļu kultūras apkopšanas darbā Volfa ezim un aprausējam liela nozīme. Tie, kas kartupeļus audzējuši mazās platībās, zinās, cik neērts un neražīgs ir kartupeļu apraušanas un nezāļu apkaņošanas darbs, ja šinī darbā lieto parasto cirtēju kapli. Ar to ļoti bieži

Apraušana

ar...

... cērtkapli

... Volfa „Ezi”

5. att.

iespējams ievainot vai pat pavisam nocirst kultūrauģu — kartupeli, turpretī strādājot šo darbu ar Volfa ezi vai aprausēju, tas ir pilnīgi novērsts. Šie rīki slīd viegli uz priekšu pa vaģu, lemesītis nogriež nezāles un vērstuve izdara vajadzīgo kartupeļu apraušanu ar zemi.

Vecās darba metodes trūkumi un jaunās Volfa darba metodes lielās priekšrocības salīdzinājumā ļoti uzskatāmi parādītas 5. att., kurā redzam kartupeļu apraušanu un nezāļu iznīcināšanu ar kapli un ar Volfa ezi.

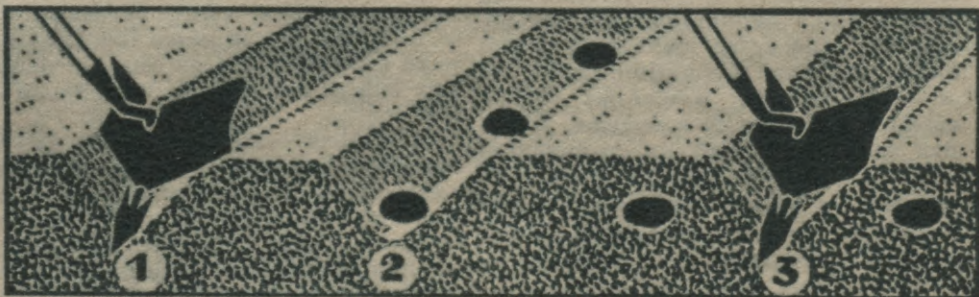
Ja arī minētie un jaunie Volfa rīki tagad importējami no Vācijas ļoti ierobežotos apmēros, tad tas nedod iemeslu atturēties no jaunu atziņu paaugstināšanas un noskaidrošanas, kas skaņ mūsu dzīvi un tās darbu, kā arī atturēt no aizstājēju rīku lietošanas. Šādus aizstājējus Volfa rīkus varam likt pagatavot pēc šiem norādījumiem attiecīgā mehaniskā darbnīcā vai kalējam.

Volfa aprausējus gatavo vairākos lielumos ar 10—25 cm platu vērstuvi, un to cena Vācijā ir 1,62—3,90 RM.

Volfa ežus gatavo ar 20, 25, 30 un 40 cm platu vērstuvi, un to cena ir 4,37—7,40 RM. Atvienojot vērstuvi, iegūstam izturīgu dubultkapli, kuru uz vienu pusi var darbināt kā irdinātāju ar Volfa lemesīti, bet uz otru pusi kā nezāļu nogriešanas nazi (skat. 1. att.).

Ieinteresētie var pieprasīt no Volfa rīku fabrikas Vācijā īpašu katalogu, kā arī pasūtīt attiecīgu literatūru par Volfa rīkiem. Kā šādas grāmatas minamas: „Wolf — Gartenbuch Nr. 502,” maksā 0,80 RM, un „Wolf — Bauernbuch Nr. 503,” maksā 0,80 RM. Grāmatas bagātīgi ilustrētas, un tanis sakopotī daudzi norādījumi par Volfa rīku lietošanu un lietotāju atsauksmes. Adrese: An die Wolf-Geräte Fabrik, Betzdorf / Sieg 30.

4. att. Kartupeļu dēstīšana

SĒSIM JAUNUS ZĀLĀJUS, LAI VECOS VARĒTU IZART

Agr. A. Rožkalns

Labas siens pietiekamā daudzumā ziemā un labas ganības vasarā ir tie līdzekļi, kas nodrošina apmierinošas lopu ražas arī bez spēkbarības piedevas. Pēc Dr. Sukova (Suckow), barības saražošanai 1 liellopu vienībai pietiek ar 0,8 ha platību, pie kam ganību platībai vajadzīgs 0,37 ha un tikpat rupjās barības ražošanai. Starpība līdz 0,8 ha ir lopbarības sakņu platība. Salīdzinot šīs prasības ar saimniecībās lopbarības ražošanai pašreiz iekārtotām platībām, ļoti bieži var konstatēt iztrūkumu. Tas ir gan tad, ja neskaita nekuģtīvētās pļavas un ganības. Pēdējās, kā zināms, ir mazvērtīgas, dod sliktu ražu, kāpēc tās barības ražošanas aprēķinos varētu arī neieskaitīt. Rēķinot tikai kultivētās platības, Vidzemē ganību platību iztrūkums ir ap 50%, bet rupjās barības ražojošā platība — ap 4%. Tomēr, kā zināms, nepietiek tikai ar platību iekārtošanu vien, bet ir vajadzīga arī laba raža. Labu ražu iegūšanas ziņā apstākļi nav labvēlīgi, piem., ganībām ļoti bieži izmanto trešā gada un pat vecākus āboliņus. Tāpat ganības, kas izveidotas pirms daudziem gadiem, ir kļuvušas mazauglīgas. Kultivēto pļavu ražība, it sevišķi zāļu purvos, trūkstot minerālmēsliem, ir ļoti stipri samazinājusies. Tā tad lopbarības platību iztrūkums pēc minētā konstatējuma būs vēl lielāks.

Pavairoto lopbarības platības tagadējā laikā uz nekultivēto zemju rēķina nebūs iespējams aiz tīri saprotamiem kara grūtību iemesliem. Atliek pavairošanu izdarīt tikai tīrumu zemē. Pēdējo gan var izdarīt aprobežotos apmēros, lai nesamazinātu platības labībām un citām tīrumu kultūrām. Tomēr cik var, šinī virzienā ir jāiet.

Otra lieta ir ražību nodrošināšana no platības. Kā tas izdarāms? Atskaitot zālāju mēslošanu ar kūtsmēsliem, vienīgais ceļš ir veco zālāju pārrašana un jaunu sēšana. Kā laukkopībā parastiem tīruma augiem ir nepieciešama augu maiņa, tāpat tas ir ar kultivētiem zālājiem. Kultivētie zālāji, kā jebkura cita kultūra, ilgus gadus vienā vietā turēta, uzrāda ievērojamu ražības krišanu, sevišķi tagadējā laikā, kad nevar lietot mākslīgos mēslus. Ražība slīd gan tādēļ, ka zelmenis pārveidojas, kļūst mazvērtīgāks, gan arī tā iemesla dēļ, ka audzējot daudzus gadus no vietas vienu kultūru — zālājus, augu uzturvielas tiek vienpusīgi un nepilnīgi izmantotas. Sevišķi tas attiecas uz fosforskābi. Dodot fosforskābi tikai virsmēslu veidā, kā tas ir zālājiem, tā izmantojas daudz mazākos apmēros kā aļamzeme, kur tā tiek iestrādāta. Trūkstot fosforskābes mēsliem, tagad ir ļoti svarīgi ilggadīgos zālājus pārraut un augsnā esošo fosforskābi iesaistīt ražošanā. Tāpat svarīgs ir apstākļi, ka stiebrzāles ar savām saknēm atstāj augsnā ievērojama

daudzumus organisko vielu un uzlabo augsnes sakārtu. Tas arī ir līdzeklis, ar ko var vairoto laukaugu ražas, ja tos sēj izarto zālāju vietā. Pats svarīgākais tomēr ir tas, ka jaunie sētie zālāji izdod labas ražas, kas ar veco zelmeņu ražām nemaz nav salīdzināmas. Tā kā veco, mazražīgo zālāju ir samērā daudz, tad pārrašana var dot uz zināmu laiku ievērojamas platības tīruma augiem. Pats par sevi saprotams, ka, lai nerastos pārtraukums lopbarības sagādē, pārrašanu nevar izdarīt agrāk, iekams nav iesēti jauni zālāji.

Sējot jaunus zālājus, nopietni jāraugās, lai izraudzītā vietā būtu zālājiem piemērota augsna, t. i. tā būtu ar trūdvielām bagāta, iemēsnota un piemērotā mitruma stāvoklī. Tas ir nepieciešami tāpēc, ka trūkstot minerālmēsliem,

zālāju ražas var dibināt tikai uz augsnā esošām augu uzturvielām. Tādu piemērotu vietu saimniecībās bieži nemaz nav trūkums, jo ir daudz tādas aļamzemes, kas vairāk ir piemērota zālājiem, nekā parastiem tīruma augiem. Arī esošie zālāji nereti ir ierīkoti šim nolūkam mazāk piemērotās augsnās.

Jaunu zālāju sēšanā šinī gadā jāreķinās ar zāļu sēklu trūkumu. Tomēr, cik tās ir pieražotas pašu saimniecībā vai arī iegūstamas pirkšanas vai iemaiņšanas ceļā, tās izlietojamas jaunu zālāju sēšanai.

Paturot vērā, ka lopu ēdināšanā lielākais iztrūkums ir ganību barībā, grūtības, kas rastos ar jaunu kultivētu ganību ierīkošanu un veco pārrašanu, ir vērts pārvarēt. Tas ir ērtākais ceļš piena ražas celšanai un arī laukaugu ražu nodrošināšanai.

L I N U S Ē J A

Agr. V. Zeibots

Ir pienācis laiks, kad pavasara saulē kūpošie tīrumi atkal aicina savus kopējus kārt sētuvī plecos, lai zemei dotu jaunu dzīvību. Kad grauds pēc grauda pazuduši zemes aļģlīņajā klēpī, lauksaimniekam ar steīgu jāraugās pēc brūni spīdošām linsēklām, jo arī linu sējas laiks tad būs pie durvīm.

Šinī pavasarī linu sēja norit kara laikā apstākļos, kas prasa no mūsu linsējiem linu ražas kāpināšanu un sējas platības palielināšanu. Ņemot vērā, ka vajadzīgo platību apsējai jāreķinās ar vislielāko linsēklu taupību, katrai linsēklu saujai, kuru mēs šogad sēsim savos tīrumos, jāizmeklē labākie augsnes apstākļi, lai mūsu pūles, mūsu darbs nebūtu veltīgi un mēs vieglāk spētu pildīt mums uzlikto linu ražošanas pienākumu. Linu audzēšanā šinī pavasarī ievērosim sekojošo:

1) Sēsim linus vienīgi labi iekoptās, iestrādātās un iemēsnotās augsnās, kur arī droši varēsīm gaidīt labus panākumus. Nesēsim linus nezālāinās, slapjās un slikti apstrādātās augsnās, jo šeit nekad neattaisnosies mūsu cerības augstu ražu sasniegšanā. Linu novākšanā un apstrādāšanā patērētais dārgais darba spēks būs veltīgi izšķiests.

2) Linu sējai izvēlēsimies mālainas smilts vai smilšaina māla augsnes. Izvairīsimies no smaļām māla augsnām, kas nevien grūti saņatavojamas linu sējai, bet arī lēni iesilst, pavasaros ilgi ir nedzīvas. Lietus gāzes linu dīģšanas laikā rada sējumiem garozu, kas daudzreiz ir bijis par iemeslu linu sējumu iznīkšanai.

3) Liniem izraudzīsimies labāko priekšaugu, pēc kuļa lauks ir tīrs no nezālēm un linu augsnes vajadzībām augsnā iekrāti zināmi daudzumi augu uzturvielu. Sēsim linus pēc labi auguša āboliņa, sakņaugiem, kartupeļiem, ziemājiem un tauriņziežiem. Neaizmirsīsim

arī laikā apstrādātus un linu sējai saņatavotus plēsumus. Katrs no minētiem priekšaugiem ir piemērots labu linu ražu iekopšanai.

4) Augsnes strādāšanas laikā krāsīm un taupīsim liniem vajadzīgo mitrumu. Nevienš ūdens piliens nedrīkst veltīgi izgarot gaisā, jo tas vēlāk būs nepieciešams linu dīģšanai un augsšanai. Pēc augsnes nošļūšanas vai noecēšanas ļausīm izdīgt daļai sēklu nezāļu, kuļas tālākā augsnes strādāšanā varēsīm viegli iznīcināt.

5) Sēsim tikai labi notīrītas un dīģstošas linsēklas. Iepriekšējos gados labākās ražas guva, sējot uz vienu ha 120 kg linsēklu. Daudzām saimniecībām šinī pavasarī linu izsējas daudzumu sēklu trūkuma dēļ būs lietderīgi samazināt uz 85—100 kg/ha. Katram lauksaimniekam linu izsējas daudzumu ziņā jāraugās nevien uz savas saimniecības iespējām, bet jāpatur prātā arī sava kaimiņa un sava pagasta intereses un pienākumi linu audzēšanā.

Nav šaubu, ka 300 kg linsēklu uz 3 ha dos lielāku kopražu nekā 300 kg uz 2 ha. No šāda viedokļa raugoties, mums jāapsver linu izsējas daudzumi šinī pavasarī. Tā rīkojoties, daudzus gadījumos ietaupīsim daļu linsēklu un varēsīm izpalīdzēt jauniem linu ražotājiem, kuriem sēklu trūkst, bet kuri patiešām vēlas piedalīties linu ražošanas uzdevumu veikšanā.

Jau agrāk esmu norādījis, ka nezālāinās un slikti strādātās augsnās piemērotāki ir mazāki izsējas daudzumi, līdz 100 kg uz ha. Biezās sējas nezālāinās augsnās ātrāk veldrējas. Nezāles viegli pāraug saveldrētos linus, radot nevien lielāku darba spēka patēriņu linu novākšanā, bet daudzus gadījumos pat pilnīgi sabojājot linu ražu.

Arī vēlās sējās (jūnija pirmajā pusē) piemērotāki ir mazāki izsējas daudzumi.

mi, jo arī vēlās sējas ātrāk veldrējas. Vēlu sētie lini strauji stiepjas çarumā un stiebrīni, nespēdami pietiekoši nobriest, ir mazāk izturiçi pret nelabvēlīgiem auçšanas apstākļiem.

6) Neaizmirsim linsēklu kodināšanu. Pavasaços, kad linu auçšanu traucē dažādas slimības, linsēklu kodināšana ir darijusi patiesām brīnumus. Tā ir pacēlusi garšçkiedras raçu turpat par 30%, kā arī uzlabojusi iegūtās çkiedras kvalitāti. Šādi panākumi ir vilinoši katram linu audzētājam. Kodināšanas līdzekļi ir dabūjami patērētāju biedrībās; 100 kg linsēklu nokodināšanai vajadzìgs 300 g sauskodnes.

7) Līdz ar silto dienu iestāšanos vecie linu audzētāji arvien biežāk rauçās mākoços, zilēdami isto linu sējas laiku. Neçribu noliegt, ka agraçkiem ticējumiem ir daļa patiesības, taçu pareizākais pieturas punkts linu sējas laika noteikšanai ir pati auçsna. Ja tā pietiekami iesilusi un linu dīgšana var noritēt strauji un netraucēti, ir iestāçies linu sējas laiks. Tāpēc, atkarībā no auçsnas iesilšanas straujuma, jāpasteidzina un jāpiemēro auçsnas strādāšanas darbi un panēmieni.

Lielākas linu platības, lai nerastos darba sastrēgums linu novākšanā, ieteicams sēt vairākos paņēmiens, ar 4—6 dienu starplaiku. Atsevišķi sējumi pa-

kāpeniski noçatavojas un to novākšanā būs vieglāk izkārtot vajadzìgo darba spēku.

Pats galvenais šinī pavasarī ir izpalīdzība ar linsēklām saviem tuvākiem un tālākiem kaimiņiem. Daudzās saimniecībās pēc noteiktās linu platības apsējas atliks nedaudz linsēklu. Dosim tās savam kaimiņam, kuçam sēklu trūkst. Sevišķi tas attiecināms uz Latçales, Kurzemes un Zemçales linu audzētājiem, kur linu sējas platības mazāk palielinātas un linsēklu iztrūkumi pagastos nav pārāk lieli. Tagad vairāk kā jebkad pierādìsim darbos savstarpējo izpalīdzēšanos un labo çribu linkopjiem uzlikto pienākumu veikšanā.

K Ā D A I R V I S T U D Ē J Ī B A ?

v. Lulzau

Ja aptaujas kārtā çribētu noskaidrot vistas olu raçu gadā, tad esmu pārliecināts, ka vairums putnu turētāju, kas varbūt jau gadu desmitiem tur un audzē vistas, nesniegs precīzas atbildes. Arī pārējās atbildēs olu skaita ziņā būs savā starpā stipri atšķirìgas. Vispirms tas notiktu tādēļ, ka tikai retais kārtīgi atzīmē turēto vistu skaitu un katru dienu izdēto olu daudzumu. Cik vienkārši būtu katra mēneša pirmajā dienā atzīmēt kalendārā turamo vistu skaitu, ik dienas pierakstīt izdēto olu skaitu, kā arī atzīmēt, kad un par cik pavairoçies (piepērkot vai izaudzēçot) vai samazināçies (nokaujot, nobeidzoties, plēsoņiem vai zaçļiem aiznesot un tml.) vistu skaits. Tādējādi iegūtu noteiktus datus olu raças un vistas caurmēra dēçības noteikšanai, un rastu skaidru atbildi jautājumam, kādos apmēros un vai vispārīgi vistas attaisno turēšanu, it sevišķi, ja tai pašā laikā arī atzīmētu barības patēriņu.

Atšķirība atsevišķu vistu dēçības skaitļos izskaidrojama ar to, ka dažāda vecuma vistu raçība ir dažāda. Visiem būs zināms tagad atzītāis fakts, ka vistas savā pirmajā dzīvības gadā izdēç visvairāk olu, bet ka turpmāços gados dēçība samazinās, saprotams, ja barošana salīdzinājuma gados ir puslīdz vienāda. Laba tiesa vainas šai ziņā meklējama arī tanī apstākļī, ka vistu turētāji, kuçu vistu raçības dati atšķirīgi, savu vistu barošana lieto dažādus paņēmiens. Kas izbaro labāku, saturīgāku barību, iegūs lielāku olu skaitu nekā tas, kas citādi līdzìgos apstākļos (vienāda suça un vecums) vistām dod sliktāku barību.

Kopš ierīçotas sacensības dētuves, kuçās gan ar sabiedrisku, gan privātu līdzekļu palīdzību novēro un salīdzina visdažādāko suçu, bet vienāda vecuma vistu dēçību vienos un taiš pašos kūtīs un absolūti vienādos barošanas apstākļos, ir iegūti pilnīgi droši skaitļi, ar kuçiem iespējams atbildēt uz šī apçerējuma virsrakstā izteikto jautājumu. Pēdēços gadu desmitos tomēr arvien aug-

sto lauksaimniecību skaits, kuçās sāk atzīmēt arī vistkopības izdevumus un ienākumus. Šis saimniecības pierādījums, ka vistu turēšana ir visai ienesīga, jo kā citādi būtu izskaidrojams fakts, ka putnkopības saimniecības gadu no gada palielina savu vistu skaitu.

Ir vēl citi ilggadēços novēroçumos iegūti dati, kas rāda, ka vistu gada raçība tālu pārsniedz tos skaitļus, kuçu parasti uzskata par normāliem. Šādas atziņas iegūtas ar vistu sastāvu atjaunošanu, ko veic gandrìz visās Eiropas valstīs ar mākslìgo perināšanu. Mākslìgās perinātavas jau gada sākumā gādā par çāļiem, lai tie līdz rudenim sasniegtu dēšanas vecumu (pazīstamākajām sugām vidēji pēc 6 mēnešiem). Līdz ar to jaunās vistinās spēç iesākt dēt jau pirms ziemas perioda iestāšanās un tādā kārtā labāk izmantot dēšanai jau savu pirmo dzīvības gadu.

Tālāk minēšu tikai tādus skaitļus, kas iegūti no minētiem drošiem, pārbaudītiem datiem un novēroçumiem. Vistām, kas izperētas jau agrā pavasarī (vēlākais aprīļa beigās), kas izaudzētas veselìgos kūtīs apstākļos un noteiktos laika sprīços dabūjušas bagātìgu, ne pārāk vienpusìgu barību un iesākušas dēt pirms oktobra beigām, apm. 6,5 mēnešu vecumā, pirmajā raçošanas gadā (laikā no 1. oktobra līdz nākamā gada 30. septembrim) 150 olu liela raça nav nekāds retums. Ja šis skaits nav sasniegts un tādēļ liekas neticams, vaina meklējama kļūdās, ko vistkopis izdarījis vai nu barošanā, vai apkopšanā, vai kūtīs apstākļos. Parastajās lauku saimniecībās, kuçās vistu kopšanai neveltī vajadzìgo uzmanību un rūpību, gan drìkst rēķināties tikai ar 110 olām no vistas gadā. Bet tām saimniecībām, kuçās iegūst vēl zemāku raçu, nopietni jāapsver, kādas kļūdas nodarītas un kā tās novēršamas.

Vistu audzētavā turpretim minētie skaitļi nevien sasniedzami, bet tie vēl jāpārsniedz, jo no tā atkarājas tās ek-

sistence. Tādās iestādēs jau atrodam vistu pulkus ar vairākiem simtiem galvu, kuços katras vistas raçība sasniedz 180 olu gadā, kā arī audzēšanai izçoptas sugas, kas uzrāda 200 olu lielu raçību no vistas gadā. Jo vecāka un labāk nostādīta un vadīta tāda vistu ferma, jo dižāks vistu materiāls būs tās rīçībā. Jo lielāks tādu paraugfermu skaits, jo augstākā līmenī ir tās zemes vistkopība. Lai to sasniegtu, nepieciešams pastāvìgs, nenogurstošs ilgu gadu darbs. Šī apçerējuma autors ir pieredzēçis savā vistu fermā, cik ātri un kādos apmēros vistu dēçību var kāpināt. Savas fermas pastāvēšanas pirmajā gadā viņam bija jātur 53 vistas, lai no tām gūtu saimniecībā ienākumu, kas līdzinās 1 govys un 1 teļa ienesìgumam. Pēc 8 gadiem to pašu viņš sasniedza jau ar 36 vistu palīdzību. Bet cik nesalīdzināmi vieglāk tomēr novietot kūtī un izturēt 1 gada laikā 36 vistas nekā 1 govī ar teli! Katrā ziņā tām gan jābūt 36 labām vistām ar iedzimu dēçību.

Kādā mērā ar pareizas kopšanas palīdzību var pacelt raças, rāda ziņojums no kādas vistu fermas Bādenē. Vācijā kara laikā, cik zināms, olu nodevas no vistas ir 70 olas, Latvijā — 50 olas. Minētā saimniecība Bādenē 1942. gadā šo nodevas normu ne tikai pilnā mērā sasniegusi, bet gan uzstādījusi rekordus, nododot no katras vistas 192 olas. Ar šo sasniegumu tā izpelnījies augstāko uzslavu un atzinību par izciliem panākumiem vistkopībā un par priekšzīmìgu gatavību pildīt uzliktās nodevas. Tā kā vienam labam piemēram allaž seko citi, tad var vēl minēt nodevas, kas pildītas dažādās saimniecībās Elzasā ar 141, 140, 134, 120 un 102 olām no katras vistas. Vislabākā saimniecība Elzasā sasniedza 159 olu lielu vienības nodevu.

Lai šie skaitļi rāda, ko ienesìguma ziņā var gūt no vistas, kas sniegumā ziņā vēl visai bieži tiek zemu novērtēta. Nav cita mājkuçstona, kas līdzìgā mērā atmaksātu saimniekam pareizu kopšanu un pareizu turēšanu.

Sauskodne sēklas materiāla kodināšanai dabūjama patērētāju biedrībās

K Ū D R A S R A Ž O Š A N A Š I N Ī G A D Ā

Agr. T. Kosa

Gadu plūdumā kūdra jau pierādījusi savu vērtību lauku sētās un tīrumā. Tagad tās nozīme vēl lielāka, jo dažādu ražojumu trūkums ik brīdī palielinās. Mākslīgos mēslus nav iespējams ievest. Salmi pakaišiem mums nekad nav pietikuši. Mežu koksnes lietošana kurināšanai un kaļa rūpniecībai pāršniedz gada pieaugumu. Visos šajos gadījumos kā aizstājēja un patēriņa līdzsvarotāja derīga kūdra, kuļu var lietot kā kurināmo līdzekli, pakaišus, mēslojumu, izejmateriālu kompostam, kultūru segmateriālu, izolāciju būvniecībā, pārsienamo materiālu, mājturības ierīču pildāmo materiālu u. t. t.

Visi apstākļi rāda, ka kūdras vispusīgai izlietošanai tagad lielākas iespējas kā jebkad agrāk. Bet kūdra atrodas purvā, praktiskam patēriņam nelietojamā stāvoklī. Purvs vispirms jānosusina, tā virsa jānotīra, kūdra jāizrok, jāizkaltē un jānoved patēriņa vietā. Tas prasa darbu, līdzekļus un laiku. Mūsu rūpnieciskie kūdras ražošanas pasākumi pašreiz strādā ar iespējamo jaudu. Tomēr no vajadzīgā patēriņa tie sedz tikai daļu, pie kam priekšroka dodama fronteī un kaļa rūpniecībai. Lauksaimniekiem praktiski jāreķinās tikai ar tiem daudzumiem, ko varēs saņemt ar pašu spēkiem. Tā, protams, ir jauna darba slodze, un tagadējos apstākļos, kad lauksaimniecībai vispār uzstāda pastiprinātas prasības, kūdras ražošana nav viegls uzdevums. Darba rīki, apavi, kūdras ražošanas ierīces nelietojas, bet jaunas vietā grūti dabūjamas. Strādnieku trūkst lauku darbiem, kur gan lai ņemtu speciāli kūdras griešanai. Viss tas tiešām tā ir. Un tomēr, vai visu zemkopju vēlēšanās nav uzturēt saimniecību ražotspējas? Vai mēs visi nevēlamies ar savu darbu sekmēt cīņu pret austrumu varu, kas droši pārvilkto sarkano nāves svītru visiem mūsu nākotnes nodomiem? Mēs vēlamies to, un šī atziņa ir stiprinājums, darba soli ejot. Tādēļ sastopoties ar grūtībām neteiksim — neiespējami, bet pamēģināsim.

Ir iepriecinoši vērot, ka lauksaimniecības biedrību kūdras sekcijas, pensaimniecības un kūdras sabiedrības un kūdras ražotāju grupas visu kaļa laiku, lai gan ierobežoti, tomēr ir sekmīgi darbojušās kūdras ražošanā. Turklāt A b r e n e s un K u l d ī g a s apriņķu lauksaimnieki 1942. gadā pat ievērojami pārsnieguši miera laikā ražotos daudzumus. Tas liek ticēt, ka arī šogad drosmes netrūks, un lai arī katrs kubikmetrs kūdras prasīs vairāk pūļu, tad tomēr rudenī desmitiem tūkstošu lauksaimnieku varēs priecāties par pilniem kūdras šķūnišiem.

Viss svars pašreiz jāpievērš pakaišu un dedzināmās kūdras ražošanai. Tam nolūkam iespējami pilnīgi jāizmanto

ražošanai sagatavotie augstie sūnu purvi. Vēlreiz jāatgādina, ka labākos pakaišus dod augsto sūnu purvu virsējā, maz sadalījusies kūdras kārtā, un labāko kurināmo — to pašu purvu dziļākās, vidēji un labi sadalījušās kārtas. Jaunus purvus šogad nevarēs iekārtot, tāpēc jāizmanto arī iekārtotie zāļu purvi. Pakaišiem un dedzināšanai zāļu kūdra mazvērtīgāka par sūnu kūdru, bet pēdējās trūkuma gadījumā tomēr labi noderēs. Valsts purvu nomas kārtība tāda pati kā iepriekšējos gados. Pieprasot tuvākam mežzinim, kūdras pasāražotāji saņems viengadīgas ražošanas biļetes attiecīgā purva gabalā. Nomastakse pakaišu kūdrai — 1 Rpf. un dedzināmai — 10 Rpf. par izraktā purva tilpuma kubikmetru. Privātos un pašvaldību purvos par nomas noteikumiem jāvienojas ar īpašnieku.

Tiešajā kūdras ražošanas darbā lauksaimniekiem būs ciešāk jāsadodas rokas kopdarba sekmēšanai. Strādātāju rindas laukos kļuvušas retākas, bet darba vairāk. Savstarpējā izpalīdzībā un labā satiecībā šīs grūtības ir pārvaramas. Labu piemēru šai ziņā rāda kāda Rīgas apriņķa pagastu grupa. Tur viena kūdras ražotāju grupas pārziņa rīcībā saimniecības pēc kārtas nodod visus mājas strādniekus uz tik ilgu laiku, kamēr sa-

ražots attiecīgā mājai vajadzīgais kūdras daudzums. Pēc tam kārtā nākošai mājai vai pat vairākām mājām kopā. Tā viena organizētāja vadībā ar pašu saimniecību darba spēku saražo kūdru vairākiem pagastiem.

Visai labs veids ir kūdras talkas. Vairākas purvu tuvumā esošās saimniecības vienreizīgi ar lielāku talcinieku skaitu izrok saimniecībai vajadzīgo kūdru, kuļu pēc tam ar pašu spēkiem izkaltē un pārved mājās. Pagasta apmērā par šādu talku ierosinātāju un organizētāju varētu būt lauksaimniecības b-bu kūdras sekcijas. Tāpat kūdras sekcijām pienākas organizēt pakaišu kūdras saplucināšanu. Jaunus plucinātājus tagad nevar iegādāt, tādēļ esošie pēc vajadzības jādod vispārējā lietošanā. Praksē novērots, ka lielākās grūtības kūdras ražošanā vienmēr radušās pagastos, kur trūcis šo darbu pareizas organizācijas. Tādēļ šogad kūdras sekciju darbiniekiem nedrīkst trūkt rosmes organizācijas darbā, lai vēlāk nebūtu pārmetumu, ka kūdras gribētāju bijis daudz, bet trūcis vadības. Viens cilvēks pats izšķir, ko un kā darīt. Kāpējā darbā jābūt vienam ierosinātajam, organizētajam un vadītajam, kas lietpratīgi, savstarpējas saprašanās un iecietības garā visu izkārto.

V I E N J Ū G A C E Ļ A Š Ļ Ū C E

Leišmalietis,
lauksaimnieks Ukros

Liels vairums lauksaimnieku savus kļaušu ceļa gabalus apkopj ar lāpstas palīdzību. Ar lāpstām nolīdzina grambas un izšķiež granti. Daudz labāk un ātrāk šis darbs veicams ar ceļu šļūci. To zina katrs. Bet pārjūga ceļa šļūce ne vienmēr vajadzīgā brīdī ir dabūjama. Tās nodarbināšanai (pārcilāšanai) arī vajadzīgi divi spēcīgi strādnieki un divi zirgi, kas katrreiz negadās pie rokas.

Es savus kļaušu un arī māju ceļus laboju ar pašgatavotu vienjūga ceļu šļūci. Manai šļūcei apmēri un darba rāžība gan ir mazāka kā pārjūga šļūcei, bet toties tā vieglāk apkalpojama un katrā vajadzības brīdī man pieejama. Šļūces nodarbināšanai vajadzīgs viens zirgs un viens pieaudzis strādnieks. Zirga braucējs var būt arī kāds pusaudzis vai vecāks cilvēks. Iecelt manu šļūci ratos var viens strādnieks (apm. 70 kg). Šļūces sliežu garums ir 1,25 m, sliežu atstatums 0,5 m. Tā pagatavota no 15×20 cm koka rāmja (vecas kūts loga slēģes), kas sastiprināts ar dzelžiem. Uz priekšu vērstajam rāmja malām apakšā pieskrūvēti leņķa dzelzs stienīši, kuļu pa ceļu slidošā mala uz laktas nokalta asāka. Leņķa dzelzs vietā var lie-

tot arī vecu riteņu riepju vai vecas ragavu slieču dzelzis. Rāmja virspusē stipri pieskrūvēta koka turētava, līdzīga arkla ragiem. Aizjūga āķis piestiprināts rāmja priekšpusē dažus centimetrus virs rāmja. Āķim piekaļ zveņģeli. Ja mājās gadītos kāds vecs nelietojams arkls, tad, ņemot tam lemesī, tā disteli kopā ar aizjūga āķi un turētavam var izlietot ceļu šļūces vadīšanai. Šai nolūkā distele un turētavas stipri jāpiestiprina šļūces vidū.

Granti izklīdinot un grambas nolīdzinot, ceļā vidus jāuzbeļ augstāks. Lai ar šļūces palīdzību to varētu izdarīt, aizjūga āķis jānostāda apm. 10—12 cm no vidus līnijas pa labi. Šļūces rāmja asmeņi tad darbojas ieslīpi un, zirgu vadot pa ceļa labo pusi, sastumj granti uz ceļa vidus. Braucot tā pa šļūvējamo ceļa gabalu vairākas reizes turp un atpakaļ, iespējams ceļu pilnīgi nogludināt un izklīdināt granti.

Šļūces pagatavošanai izlietotie materiāli (koks un vecie dzelži) un darba laiks atmaksājas jau pat pirmajā darba gadā. Aizdodot savu šļūci ceļu šļūvēšanai, patīkami varu pakalpot arī kaimiņiem.

**Līdz ar pakaišu sagādi pletiekamā daudzumā
lielā mērā būs atrisināts arī mēslošanas jautājums saimniecībā**

CŪKKOPĪBAS PAPLAŠINĀŠANA — SVARĪGS TUVĀKO DIENU UZDEVUMS

Agr. Ād. Eglītis

Vērojumi rāda, ka mūsu cūkkopība nav tādā stāvoklī, lai tā spētu izpildīt kara laika saimniecības uzliktās taukvielu sagādes prasības. Jo dienas, jo vairāk samazinās sivēnu skaits, to iegūšana kļūst arvien grūtāka, neatļautās cenas kāpj. Gaļas nodevās uzliktais cūkgaļas kontingents bieži jāizpilda ar govslōpu nodošanu gaļai, kaut gan tam vajadzēja būt otrādi. Cūkkopības paplašināšanas aicinājumiem arvienu stāda pretī jautājumu: kur ņemt cūkām barību, jo nav vai ir ļoti maz piena, nav miltu, nav kartupeļu, nav arī pašu sivēnu. Visam šim konstatējumam pretī stāv kara laika saimniecības neatliekamā prasība: vairāk taukvielu fronteī, pietiekošus krājumus un taukvielu rezerves civīliedzīvotājiem kā laukos, tā pilsētās. Pie tam mēs visltaču zinām, ka cūkgaļai mums, ziemeļniekiem, taukvielas ir tādā sastāvā un samērā, ka enerģijas sagādē nekas cits mums nedod tik daudz vērtīgo kaloriju. Pie tam cūkgaļā kalorijas ir visilgāk uzglabājamas lietošanai derīgas visādos apstākļos un izlietojamas kā pavalgs visādei barībai, ko ļoti svarīgi atminēt kara laikā. Ir noteikts, ka mūsu ražojošo govslōpu aizsardzības labā nākamā gadā gaļas lōpu nodevās laikā no 1943. l. IX — 1944. l. IX nododamo cūku skaits būs divas reizes lielāks kā šīnī gadā, bet govslōpu skaits attiecīgi samazināts. Šis pārkārtojums ir mūsu lopkopības interesēs un jau maija mēnesī sagaidāmie konkrētie gaļas nodevu nākamā gada skaitļi atļaus laikus šim svarīgajam uzdevumam sagatavoties.

Kā izdarīt cūkkopības paplašināšanu, uz ko dibināt cūku ēdināšanu, kā pavairot sivēnu skaitu, tie ir svarīgākie tuvākās dienās risināmie jautājumi. Barības sagāde un pareizi atrisināts ēdināšanas jautājums ir priekšnoteikums cūkkopības paplašināšanai, tādēļ apskatīsim tuvāk neizmanto-tās cūku barības rezerves.

Miera laikā cūkkopības pamatā bijām raduši likt vājpienu un piensaimniecības atkritumus kā olbaltuma devējus, un graudu miltus un kartupeļus, kā galvenos cietes vērtību avotus. Ko likt šīs parastās barības vietā, jo pavasarī

bieži vien klētis ir tukšas, arī pagrabā nekā nav, un vājpiena ir tikai nedaudzi litri dienā? Zaļbarība un ganības ir novārtā pamestas lietas, kas tagad cūkkopībā atkal ceļamas godā. Zaļbarība un ganības var zināmā cūku barošanas laikā gandrīz pilnīgi aizstāt vājpiena olbaltumu un līdz minimumam samazināt miltu un kartupeļu prasību. Doc. agr. A. Silmalis par cūku ganībām raksta: „Cūku ganībām un cūku ganīšanai visas pasaules cūkkopju zemes pēdējos gados piegriež jo lielu vērību, atzīstot, ka ganības ir vienīgais drošākais un lētākais līdzeklis cūkkopības ienesības pacelšanai. Labas āboliņa ganības uz 1 ha vasarā var uzturēt 25—30 vidēja lieluma cūkas, sasniedzot 300—350 g dienas pieauguma bez piebarošanas no rokas, bet piebarojot no rokas, galvenā kārtā kartupeļus, uz ganībām iespējama pilnīga cūku nobarošana.”

Tāpat mūsu cūkkopjiem nav svešs doc. agr. L. Plaudes ēdināšanas paraugs, kur no 20 līdz 100 kg smagas cūkas izaudzēšanai vajaga dienā šādus barības daudzumus (skat. tabulu).

Te jāpiezīmē, ka arī kartupeļus līdz 60—70 kg dzīvsvaram var aizstāt lielākas zaļbarības devas vai ganības, ļaujot šīnī laikā ēst zaļbarību tik, cik cūka spēj noēst. Barošanas beigu periodam var būt jau jaunās ražas kartupeļi.

Kādai jābūt cūku ganībai un zaļbarībai? Labi izmantot cūka spēj tikai jaunu (pirms ziedēšanas), nēcietējušu āboliņu, jaunu zāli, lucernu, sakņu lapas. Zaļbarība cūkai jāsak ļaut, tiklīdz zāli vai āboliņu var ar izkapti aizķert, bet ganīt jālaiž tad, kad ir ar šņukuru ko saņemt. Labās ganībās cūka ēd un nerok. Rakt cūka sāk tikai slīktās ganībās vai pāedusi, tādēļ uz tā saucamajām barības ganībām cūkas parasti izlaižamas tikai 2—3 stundas divas reizes dienā. Pārējā laikā tās var būt rokamā apkārī. 300—400 kvadrātmetru ganības katrai barojamai cūkai nebūs grūti sameklēt arī mazākās saimniecībās. Pašreizējos apstākļos praktiski iespējams būs runāt par āboliņa (arī vecākā) ganībām. Teicamas lucernas ganības ierīkošanai grūti pieejamas sēklas. Iespējas robežās var vēl runāt arī par baltā, bastarda un dzeltenā āboliņa piesēju tur, kur sarkanais āboliņš vien labi neaug. Sēklu jautājums te ir noteicējs, bet arī ne galīgi. Pagaidu ganībām var izvēlēties kādu tīruma zālāju stūri, to pienācīgi samēslot ar vircu, pelniem,

kompostu vai kūdrū. Apganīšana izdarāma pakāpeniski, pāraugušo zelmeni applaujot.

No zaļbarībām sarkanais āboliņš praktiski būs pirmajā vietā. Āboliņu cūkām var pasniegt jaunu, mitru, pat slapju neierobežotos daudzumos. Sēklu jautājums ir izšķirošs lucernas, seradellas un stiebrzāļu — kamolzāles un ļlavu auzenes audzēšanā. Nebūtu jāpiemirst puscukurbiešu sēšana arī cūkām, jo šopavasār šīs sēklas ir pieejamas un to lapas ir laba zaļbarība cūkām. Nezales ir sensenā cūku zaļbarība, ko neapsmiesim arī šogad.

Par karali kartupeli no jauna būtu jāpasaka tikai tik daudz, ka šopavasār katrā brīvā zemes pēdā jāaudzē kartupeļi! Ja nav sēklas, tad apdomīgi jāgriež un jāstāda rūtis! Mēslojot ar pelniem un kūtsmēsliem, arī mazāk iemēslotā vai pat plēsumā kartupeļi paaugs. Samērā ar iegūtām barības vielām kartupeļi prasa vismazāk darba spēka, daudz mazāk kā sakņaugi. Vai varēs kartupeļus izbarot? Noteikti varēs, jo kartupeļu nodevas tonnās zināmas jau pavasarī. Pārpalikums saimnieka brīvā rīcībā. Ziemu, pat rudenī un nākamā pavasarī kartupeļu piedevu varēsīm rēķināt tiklab ražotājiem, kā arī darba lōpiem — zirgiem.

Sivēni katrā mājā! Šī prasība jāizpilda jau šoruden. Un tas nemaz nav tik grūti. Zaļbarība un ganības ir pamatā tādas 80—100 kg cūciņas barībai, kuŗu maija mēnesī lecīnām. Septembrī, sivēnu atnešanās laikā būs vairāk piena, būs arī jaunie kartupeļi. Vai sivēnu pārprodukcija varētu būt? Noteikti nē! Vēl vismaz 10 gadus pēc kara beigām arī nē! Bet mūsu cūkkopjus, protams, var interesēt sugas jautājums, tāpēc cūku kūts durvis vaļā lopkopības pārraugiem! Visas cūkas vedamas pie atzītiem kuļiem, sivēnu mātes pakļaujamas pārraudzībai, kontrolējams metienu svars un sivēni tetovējami. Tā pamazām atkal tiekot pie tīrsugas materiāla, mūsu vaislas cūkas zemnieka pūļipus nākotnē krietni samaksās. Tā būtu agrēcība, ja mēs maija mēnesī neapdomīgi kautu 80—100 kg smagās veselās cūciņas, kuŗas mums uz septembri var dot sivēnus! Gaļas mums pietiks līdz rudenim arī no vepjiem, vaislai nederīgām cūkām, bet sivēnu skaitam ir jādivkāršojas. Pagastos, kur vaislas māšu maz, pie šī jautājuma kārtošanas būs jāķeras arī pagasta vadībai. Var izdarīt arī vaislai derīgu cūciņu pārvietošanu no cūku skaita ziņā bagātākiem uz nabagākiem pagastiem, jo aprīņu vai apgabalū mērogā sivēnu māšu visumā netrūkst.

Cūkas dzīvsvars kg	20	30	40	50	60	70	80	90	100
Vājpiens dienā kg	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,0	0,5	—	—
Lopbarības milti dienā kg	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,3
Kartupeļi	0,75	1,0	2,0	3,0	3,0	3,5	4,0	4,0	4,0
Zaļbarība	1,0	1,5	2,0	3,0	4,0	5,0	6,0	8,0	10,0

KĀDĒĻ ŠOGAD TIK LIELA SIVĒNU MIRSTĪBA?

G. Delle

Šai pavasarī vērojama liela sivēnu mirstība, kas nodara mūsu lauksaimniecībai lielus zaudējumus un traucē ražošanas plānu. Ja nevarēs nodot gaļas nodevās pietiekoši daudz cūku, to vietā būs jānodod piena lopī. Patiesībā vajadzēja būt otrādi — ar pastiprinātu cūku audzēšanu pasargāt mūsu piena lopus, piensaimniecību, kas ir un paliek mūsu saimnieciskās dzīves stūrakmens. Zīmīgi tomēr ir tas, ka vislielākā sivēnu mirstība novērojama 3—5 ned. vecumā, tā tad tai laikā, kad sāk sivēnus pieradināt pie patstāvīgas barības uzņemšanas. No tā izriet, ka sivēnu mirstības cēloņi meklējami arī dažādās nepareizībās, kas nodarītas, sivēnus pieradinot pie patstāvīgas barošanas. To pa daļai jau apstiprina tas, ka tagad visvairāk sivēnu mirst ar caureju, bet parastā caureja nav citādi izskaidrojama, kā ar nepareizu un nekārtīgu ēdināšanu. Ja agrāk sivēnu mirstība nebija tik liela kā tagad, tas izskaidrojams ar to, ka vaislas cūku turēšana toreiz ir bijusi daudz citādāka, daudz bagātāka un kultūras cūkām piemērotāka. Mūsu cūkas tomēr visumā ir augstas kultūras cūkas un kā tādas trūcīgu ēdināšanu un turēšanu vienmēr ātrāk izjūt. Agrāk mūsu cūkas laida pasaulē daudz spēcīgākus, veselīgākus un izturīgākus sivēnus, bet ar tagadējo ēdināšanu nevaram prasīt, lai sivēni būtu tādi paši. Tā jau ir sen pierādīta lieta, ka mātes turēšanai un ēdināšanai ir liela ietekme uz sivēnu veselību un izturību. Sivēni tagad noteikti ir vājāki, mazāk izturīgi un tādēļ atsaucīgāki uz katru turēšanas vai ēdināšanas nepareizību. Ka sivēnu veselība tagad apdraudēta, to varam redzēt arī no tagadējiem nepietiekošajiem sivēnu metienu smažumiem — svara, kas visumā varēja būt labāks. Agrāk biežāk cūkas bija mazpieniņas un cūkkopjiem nācās aizrādīt, lai tie savas cūkas nepārbaro. Tagad cūkas it kā kļuvušas pienīgākas, tikai zidala ražošanai cūkām nepietiek barības. Normāli zidītājai cūkai pamatbarībā jāsaņem ap 8—10 kg svaīgu runkuļu vai 4—6 kg sutinātu kartupeļu, kuriem jāpiemaīša nedaudz ābolīņa smalkumu vai pelavu. Bez tam piedodama spēkbarība, kas sastāv no auzu un miežu miltu un kviešu kliju maisījuma. No šī maisījuma, skatoties pēc sivēnu skaita metienā un to vecuma un lieluma, cūkai jānodod, uz katru sivēnu rēķinot, 0,3—0,5 kg un līdz 1 l vājpiena dienā. Tādai jābūt zidītājas cūkas barībai. Bet kāda tā tagad pie mums? Vai te nav galvenais cēlonis, kādēļ sivēni ir tik neizturīgi un slimīgi? Katram cūkkopim, tāpat citiem, kam kāda saskare ar mūsu lauksaimnieciskās dzīves kārtošānu, jāzina, ka grūsnām un zidītājām (arī augošām) cūkām barību nedrīkst taupīt un cūkām spēkbarības šai laikā nedrīkst trūkt. Tādēļ neizprotama ir to pagastu vadītāju rīcība, kuŗi, neskatoties uz Lauk-

saimniecības galvenās direkcijas paziņojumu (1942. g. Rīkojumu vēstneša 248. nr.), neizdeva atļaujas cūkkopjiem vaislas cūkām paredzēto 150 kg labības samalšanai. Varētu tādu atļauju liegt tiem lauksaimniekiem, kas nebūtu nokārtojuši savas labības nodevas, bet ja lauksaimnieks tās nokārtojis un atļauja tādēļ vien nav dota, ka citi tās nav nokārtojuši, tad tāda rīcība ir nepareiza. Nopietnam pagasta lietu kārtotājam jāuztur visciešākā sadarbība ar rajonu lopkopības instruktoriem; tie vienmēr pastāstīs, kuŗš atbalstāms un kuŗš nē, jo citādi pagasta vadītājs var nodarīt lielu pārestību centīgākajiem lauksaimniekiem un lielā mērā traucēt sava pagasta saimniecisko dzīvi un rosību. Tāpat piensaimnieku sabiedrībām būtu jāuzklausā lopkopības instruktoru norādījumi un jāatstāj vairāk vājpiena sivēnu audzētāju saimniecībām. Ja patlaban barības sagādē nevarēsim daudz ko darīt, tad tomēr paturēsim to prātā nākošajā rudenī un tagad centīsimies savām cūkām pavairot kartupeļu, bet it sevišķi runkuļu stādījumus.

Sivēnu slimību apkaņošanā, liekas, bez tam vēl būtu jāņem vērā divi momenti: pirmkārt, jāraugās, lai sivēnus pašās pirmajās dzīvības dienās neapsaldētu, un, otrkārt, pareizā laikā jāuzsāk piebarošana. (Skat. Lauksaimnieka 1943. g. 5. nr.). Vienreiz apsaldēts sivēns var visu laiku palikt nīkulis, ārkārtīgi jutīgs un neizturīgs. (Sivēni pēc dzimšanas jāapslauka, lai drīzāk apžūst, un tikai tad tos var laist pie cūkas.) Krietna tiesa mums ir tādu ziemā apsaldētu sivēnu: cits klepo, cits tāpat nīkuļo un neaug. Tas citādi nemaz nevar būt, jo, ja ieskatāmies savās cūku kūtīs, tad redzam, ka, ar maz izņēmumiem, tās nav sivēnu mātēm un sivēniem piemērotas un noderīgas. Daža laba cūku kūts ir gaiša, bet vai cūkkopis ir paaugstinājies, kāds tanī ir gaiss un temperatūra vaislas cūku un sivēnu guļas vietā, sevišķi vēl tad, kad griestos darbojas „moderni” ierīkotā ventilācija? Gaiss tur ir auksts, mitrs, sabojāts — tīrā sivēnu nāve! Liekas, ka cūkkopis un projektētājs, kūtīs ceļot, vairāk domājis par sevi — cilvēku ērtību, labajūtu un veiklu izdomu, bet mazāk par savu cūku un sivēnu veselību. Paldies Dieviņam, ka pavasaris klāt un pavasara saulīte visus aicināt aicina, tādēļ neliedziet arī saviem sivēniem šos dzīvinošos saules starus. Bez saulītes siltuma tie varēs arī parakņāties un uzņemt sev vajadzīgās minerālvielas, veselībai vajadzīgo melnzemi un mālus — parastos mālus. Ar māliem sivēni uzņem dzelzs savienojumus. Dzelzs trūkums sivēniem var radīt bāluma kaiti, un tādi sivēni ļoti vāriģi, jutīgi un neizturīgi (melnzemi un mālu var vienmēr turēt sivēnu aizgaldā). Ar bāluma kaiti sirgstošo sivēnu mums nav mazums; tie visi ir noteikti slimību kandidāti. Kā

cūkas, tā sivēni, izlaisti brīvā gaisā, atradīs arī zaļos asniņus un zālīti, kas viņiem piegādās vitamīnus. Derīgas vaislas cūkām un tāpat sivēniem arī īpašas vasaras mājiņas. Ja zidītājai cūkai barības būs pietiekoši, telpas piemērotas un cūkas turēs pēc iespējas ātrā, tad pienīga cūka pirmajās 3 nedēļās savus sivēnus izzīdinās bez bēdas — barības sivēniem pietiks. Ja tomēr sivēniem zidala šai laikā sāk aptrūkt, tad viens no diviem: te darīšana vai nu ar sliktu cūkkopi, kas slikti savas cūkas ēdina, vai cūka pati par sevi ir maz pienīga. Biežāk gan vērojams pirmais.

Ceturtajā nedēļā sivēni parasti sāk meklēt jau pēc papildus barības, un nu jāiesāk sivēnu piebarošana. Tagad piebarošana dažkārt iesākama agrāk, jo cūkas tiek nepietiekoši ēdinātas, tomēr agrāk par 3 nedēļām tā nav vēlāma. Šis sivēnu piebarošanas sākums ir otrs vērā ņemamais slimību apkaņošanas moments, jo šai laikā, kā jau minēju, novērojama arī vislielākā sivēnu slimošana, visvairāk ar caureju. Pieradināšana katrā ziņā iesākama ar sausu barību. Labākais barības līdzeklis ir mazie kviesiņi vai mazāk sēnalaini spraukti mieži. No sākuma sivēns tos uzņems spēlējoties, bet vēlāk sāks ēst ar garšu. Tā attīstīsies žokļi un siekalu dziedzeru darbība. Šai laikā var izēdināt arī sadrupinātu, nobriedušu rudzu maizi, bet nekad kartupeļus. Ļoti plaši tomēr izplatīta sivēnu pieradināšana pie govju pilnpiena. Neatšķaidīts govju pilniens sava īpatnējā satura dēļ šim nolūkam nav piemērots un ļoti ātri var būt par caurejas cēloni. Salīdzinot govju un cūkas piena sastāvu, redzam, ka cūkas piens, kaut gan saturīgāks, satur vairāk tauku un olbaltuma, tomēr mazāk piena cukura. Piens cukura govju pienā ir par 1,5% vairāk kā cūkas pienā, kādēļ govju piens sivēna dābai nav piemērots un rada traucējumus sivēnu gremošanas orgānos. Lai tomēr varētu govju pienu izēdināt sivēniem, kas tomēr ir vērtīgākais no esošiem barības līdzekļiem, tad piena cukura saturs govju pienā jāsamazina, kas panākams, to atšķaidot ar novārītu ūdeni vai ar auzu tumi, labāk tomēr ar auzu tumi. Auzu tumi vāra no izsijātiem auzu miltiem visai dienai reizē un ēdināšanas reizēs sagatavo dziru, ņemot pusi govju piena un pusi auzu tumes. Dzīrai jābūt pietiekoši siltai. Ar laiku auzu tumi var pagatavot jau krietni biežāku. Visai dienai sagatavotā auzu tume, saprotams, attiecīgi jāuzglabā, lai tā neieskābtu. Tāpat silties vienmēr turamas tīras un ik pēc katras ēdināšanas jāzskalo. Pilnpienu šai maisījumā ar laiku pakāpeniski var aizstāt ar vājpienu. Mēdz pat ieteikt vājpienu lietot jau no paša sākuma, tomēr tad būtu jādomā par kaut kādu īpašu tauku piedevu.

Sākot ar 7.—8. nedēļu var piebarot cietāku, parastāku barību un nedaudz kartupeļu.

Šādi ēdināti sivēni būs saglabājuši veselus savus gremošanas orgānus. Šāds pieradināšanas un ēdināšanas veids nav nekāds jaunums, to plaši lieto arī Vācijā. Auzu tume un govju piens ir ļoti atzīta barība sivēnu-bāreņu ēdināšanai. Lai govju piens arī tādā maisījumā būtu treknāks, tad pienu ņem no cietejošas

govs. Starp citu jāaizrāda, ka arī bērniem, kurus to mātes pametušas vai kurus mātes nav spējīgas savus bērnus zīdīt, plašos apmēros lieto auzu tumi ar govju pienu, un jau no pašas dzimšanas. Ja, izēdinot neatšķaidītu govju pienu, sivēniem parādījusies caureja, tad piens noteikti jāatšķaida ar ūdeni vai tumi un tam jāpieliek jēla ola, kas nomāks pienskābo baktēriju darbību, un caureja pāries.

SPINDZEĻU KĀPURI

Vet.-ārsts S. Filipovs

Spindzeles (*Hypoderma bonis*) ir sevišķas, lielas mušas, kas jūlija un augusta saulainās dienās dēj oļiņas uz govju ādas. Šīs mušas kāpuri savas attīstības beigās mitinās zem liellopu ādas, kuŗā izurbj caurumus un ganību laikā — pavasarī un vasarā izlien no ādas, ieurbjas zemē un pavada tur apmēram vienu mēnesi kūniņas stadijā. Tad no kūniņas attīstās muša — spindzele, kuŗa parasti agrā rītā izlien no kūniņas apvalka un lido caurmērā 8 dienas.

Spindzeles mātītes izdēj uz govju spalvām 400—600 oļiņas. Oļiņu dēšana notiek pa lielāki daļai saulainās dienās ap pusdienas laiku. Oļiņas tiek dētas uz kāju apakšdaļām — ap vēziņa locītavu, reti augstāk, vai uz vēdera un sāniem. Pēc 4—7 dienām no oļiņām attīstās kāpuri, kuŗi slīd pa spalvu ādas virzienā un ieurbjas ādā; šis process ir sāpīgs, un govju izrāda uztraukumu, nemieru, laiza kājas.

Pa zemādas audumiem kāpuri aizceļo 2½ mēnešu laikā līdz barības vadam un te pavada savas attīstības otru stadiju, kuŗa ilgst apm. 5 mēnešus. Kāpuri, kuŗi sākumā ir ap 0,5 mm garī, pa šo laiku izaug līdz 5,3 mm.

Tālāk kāpuri ceļo no barības vada uz muguras ādu. Pārvietošanās laikā tie sastopami muguras smadzeņu dobumā un uz visiem iekšējiem orgāniem. Šinī laikā kāpuri met ādiņu un pāriet savas attīstības trešajā stadijā.

Kad kāpuri sasnējuši muguras zemādas audus, ap to atrašanās vietām attīstās sāpīgs pampums. Kāpuri šai periodā ir jau 12—16 mm garī, un vienai govij to var būt 100, 300 un pat vairāk. 2—3 dienas vēlāk katrs kāpurs izurbj virs sevis ādā caurumiņu, kas rada nelielu asiņošanu. Muguras zemādas audos kāpuri aug, met divas reizes ādiņu un pārdzīvo savas attīstības ceturto un piekto stadiju. Pilnīgi izveidojies kāpurs ir 1,5—2,0 cm garš un apm. 1 cm resns.

Muguras zemādas audos kāpuri uzturas apm. 3 mēnešus. Ādas caurumiņš virs kāpura arvien palielinās un galu galā kāpurs izlien ārā, nokrīt un ieurbjas zemē. Attīstības cikls sākas no jauna un ilgst 10—11 mēnešus.

Lopkopju zaudējumi no spindzeļu kāpuriem ir ļoti lieli:

1) Sāpīgie pampumi liellopu ādā pamazina ēstgribu un traucē uzbarošanu.

2) Jaunlopu attīstība tiek traucēta; kāpurainie 11—17 mēn. vecie jaunlopi 4 mēnešu laikā zaudē 10—30 kg dzīvsvāra.

3) Piena izslaukums samazinās par 10—25%.

4) Kāpuru caurumotās ādas zaudē daudz no savas vērtības, jo muķuras āda ir visvērtīgākā ādas daļa.

Viss minētais pamudina mūs ķerties pie kāpuru iznīcināšanas.

Apskatot spindzeles attīstības ciklu, mēs redzējam, ka kāpuram, lai izveidotos par spindzeli, jānokļūst zemē. Tāpēc svarīgi izvilkt kāpurus no ādas vēl pirms govju izlaišanas ganos. Vācijā, Dānijā u. c. valstīs pastāv likumi, kas aizliedz laist ganībās neatkāpurotus liellopus.

Nerunājot par kāpuru iznīcināšanas ķīmiskām metodēm, kuŗas pašreizējos apstākļos grūtāk lietojamas, pakavēšos pie mehāniskā atkāpurošanas paņēmiena. To veic ar speciāliem kāsišiem vai āķiņiem, vai vienkārši ar lāpāmo adatu. Kāpuru izvilksana jāizdara to attīstības ceturtajā un piektajā stadijā, kad kāpuri jau pilnīgi izveidojušies. Šai periodā ādas caurumi ir pietiekoši lieli, kāpuru ādiņa cieta un izturīga. Šai laikā kāpuru ādiņa ir pelēka vai brūngana, turpretim agrākā stadijā — balta.

Sākot darbu, kāsiņi ievada ādas caurumā, aizķer kāpuru un izvelk tik tālu, lai to var satvert ar pinceti vai pirkstiem. Izvilktos kāpurus saliek kādā trauciņā un vēlāk sadedzina. Velkot ārā jaunākos kāpurus, tie gan tiek saraustīti un iznīcināti, bet neizturīgās ādiņas dēļ tos neizdodas izvilkt, kas rada strutošanu.

Atkāpurošanas darbi jāveic pavasarī, pirms govju izlaišanas ganos. Bet arī vēlāk ik pēc katrām 10 dienām liellopi jākontrolē un jāiznīcina vēlāk attīstījušies kāpuri, jo kāpuru perekļi ādā novērojami pat septembrī.

Tikai pilnīgi atkāpurošanai ir nozīme, kādēļ rūpīgi uzmeklējami visi kāpuri. To radītie pampumi viegli sataustāmi ar pirkstiem. Biežāk tie paliek neievēroti ribu starpās un uz tukšumiem. Parasti kāpuri atrodas muguras pakalējā daļā, jostas vietā, dažī zemāk — sānos, tāpat uz kakla un gūžām; biežāk jaunlopiem kā pieaugušām govīm.

Pasarqāt liellopus no spindzeļu kāpuriem var, ganot lopus tikai rītos un vakaros, jo, kā teicu, spindzeles dēj oļiņas dienas vidū, parasti saulainās dienās.

Spindzeļu kāpuru apkaŗošanu atvieglotais apstākļis, ka visi apkaŗošanas paņēmieni lietojami tikai liellopiem; uz citu kustoņu ādas spindzeles savas oļiņas nedēj.

KO MĀCA LABS PIEMĒRS?

M. Kalniņš

Zemgales Līvberzes Baloķos

I

Iesākot jaunu darba sezonu, der atskatīties uz pagājušo. Un ko tā māca?

Pagājušais pavasaris bija bitēm neizdevīgs. Labi attīstījās tikai veselās, labi koptās saimes ar jaunām mātēm. Tās arī izmantoja labo kļavu ziedu ienesumu. Tālāk Zemgalē pagājušā vasarā bagātīgi ziedēja zvēres, bet to izmantošanu traucēja lietūs; arī liepas noziedēja lietū. Rezultātā — niecīgs ienesums. Vidēju saimju viss vasaras ienesums nepārsniedza 8—10 kg, tā ir nepietiekīga ziemas barība. Vājām saimēm medus reti kādā kanniņā spīdēja un šūnas tikpat kā nemaz nebija vilktas. Pašas saimes gan bija kļuvušas spēcīgas: pilni stropi ar jaunām bitēm un periem. Un kas nokavēja laikā lizdu paplašināšanu un doŗu uzlikšanu, tiem saimes izspītoja. Pareizi koptās saimes toties spītoja mazāk kā citos gadus.

Bet ja vasara deva niecīgu medus raŗu, tad bagātīgi biŗkopjus apbalvoja virŗi rudenī. Virŗu ziedēšanas laiks bija seviŗki izdevīgs, un to biŗkopju pūles, kas bija savas saimes izveduŗi virŗos, atmaksājas ļoti labi. Un pat visvājākās saimes ienesa sev vismaz ziemas barību. Ienesums no virŗiem bija vairāk kā 6 reizes lielāks, salīdzinot ar vasaras ienesumu. Tikai izveŗanu nedrīkstēja nokavēt. Bites ienesa virŗu ziedēšanas pirmajā nedēļā apm. 45%, otrā — 35%, treŗajā — 15% un ceturtajā nedēļā — 5% no kopējā daudzuma.

Pirmajā nedēļā purvu virŗi mirka pilnīgi ūdenī, bet bites tos cauru dienu ļoti labi aplidoja. Naktis bija pavēsas, bet dienas karstas, kas veicināja jo labu nektara izsvīŗanu. Pastāvot karstam laikam, zeme kļuva aizvien sausāka. Pēdējās divās nedēļās purva virŗus bites aplidoja vairāk priekŗpusdienās. No rīta uzdziedējuŗie ziedi pusdienas karstumā drīz vien novīta. Sila virŗus bites aplidoja vēl visu dienu.

Saimes pārvadāt atmaksājas vienmēr. Spēcīgas saimes arī sliktākos ienesuma apstākļos no virŗiem ienesīs vairāk kā sev ziemas barību. Tikai izveŗana jāizdara jau jūnijā beigās, augusta sākumā.

Interesanti atzīmēt, ka pēc vispārējiem novērojumiem saimes, pārvestas virŗos, piem., no bastarda ganībām dod mazākas medus raŗas nekā saimes no agrāku ganību apgabaliem. Saimes, kas attīstības augstāko pakāpi sasniedz pirms galvenā ienesuma, sagatavojas spītoŗanai vai arī zaudē savu enerŗiju un ienesumu izmanto sliktāk. Saimes, kas intensīvi strādājuŗas, piem., vasaras ienesuma sākumā, pēc tam ir paguruŗas, zaudējuŗas daudz lidojuŗu biŗu un drīz sekojoŗo nākoŗo ienesumu nevar tik labi izmantot kā pirmo. To novēroja arī pagājuŗā rudenī. Saimes, kas deva ienesumu mājās, virŗos aizvestas raŗoja sliktāk nekā vidējās saimes.

Elļošana un tālākā traktora uzraudzība un kopšana ir tāda pati, kā lietojot malku.

Pirms garāka darba pārtraukuma traktora visas daļas rūpīgi jānotīra un jāieeļļo, un jo sevišķi jānotīra gāzes vadi un jāieeļļo gāisa vārsts, gāzes vārsts un bļietvārsts aiz gāzjauča. Pretējā gadījumā vārstu asis no mitruma var ierūsēt un vārsti pēc tam bez to pamatīgas izjaukšanas un tīrīšanas nebūs lietojami. Arī darba laikā der vārstus uzraudzīt, citādi tie aizsērē ar sīkiem putekliņiem un apgrūtinā vārstu darbināšanu. Labi skalojot tīrītājus un neļaujot slapjā tīrītājā ūdenim pilnīgi izžūt un sakrāties putekļiem (arī pelniem), vārstu aizsprūšanās būs novērsta.

Kūdras lietošanas priekšrocības:

1. Kūdras vieglāk kā malku sasmalcināt vajadzīgā lieluma gabalos.
2. Mašīnu kūdra un laba ar rokām griezta dedzināmā kūdra ir smagāka par malku un tādēļ ar vienu ģenerātoru pildījumu ar kūdras var strādāt ilgāk kā ar malku.
3. Kūdra, aizstājot malku, ietaupa dārgo koksni citām vajadzībām, kas savukārt pasargā mūsu mežus no pārliecīgas izciršanas.
4. Kūdras purvu tuvumā esošās saimniecības var vieglāk iegūt labu kūdras kā malku.

KO MĀCA LABS PIEMĒRS?

Em. Āboliņa

Vidzemes Jaunlaicenes Lugužos

II

Biškopjiem neraža! Tā pagājušā rudenī apgalvoja daudzi citkārt arī bagātīgi medus krājumu ieguvēji. Neraža Ziemeļvidzemes dravās bija gan drīz vispārēja un būtēm nebija liekas izsniegtās pavasara un rudens cukura devas ziemas barības papildināšanai.

Kā es dravoju un kādus rezultātus ieguvu šajā neizdevīgā, vēsā, lietainā, sevišķi sliktā ienesuma vasarā?

Pavasari visas manas pamatsaimas un spieti, rūpīgi iezīmoti, bija pārziemojuši ļoti labi. Tikai barības ļoti aukstās un ilgās ziemas dēļ bija patērēts vairāk kā parasti un dažas saimes tuvojās pat badam. Vislabākais stāvoklis bija pilnīgi zem sniega kupenām ziemojošām saimēm. Šī atziņa — aukstās ziemās iezīmot bites zem sniega, jau praksē daudzkārt pārbaudīta un sevišķi Latvijas ziemeļu daļas biškopjiem ir vērtīga.

Izgājušais pavasaris un vasara bija būtēm tik neizdevīga, ka jūlija beigās, augusta sākumā daļa saimju tuvojās pat badam, citām ienests tikai ap 1/2 ziemas barības. Vispār bija savākta tikai ap 1/3 ziemas barības. Jūlija beigās pat ilgā gādīgā praksē nepiedzīvota parādība — aizgāja badā spiets, pametot parasti ļoti saudzētos perus. Kontrolsaimē uzrādīja niecīgu vasaras ienesumu. Ko darīt? — Ienesuma izredžu uz vietas vairs nebija, nebija arī kur ņemt nepiecieša-

mos 1,5—2,0 maisus cukura ziemas barības papildināšanai. Mājnieku cukura normas sen bija patērētas. Atlika tikai viens — pārvest saimes vēl gaidāmā rudens ienesumā viršos. Tā arī izdarīju. Ar zināmām grūtībām, nežēlojot nokavēto darba laiku, 8. augustā 12 saimes pārvedu 15 km attāļajā valsts mežā jau bagātīgi ziedošās viršu ganībās un 0,5 ha lielā turpat ziedošā griķu laukā. Lai pns mežsargs uzpēmās manu saimju apsardzību. Pēc nedēļas pārbaudes rezultāti rādīja, ka saimē bija 8—15 kg medus, dažās pat 20 kg. Steidzīgi uzliktās dore — magazīnas gan palika tukšas, jo uznākušā sausuma dēļ nākamās nedēļas ienesums bija tikai 2—3 kg. Virši vienkārši no-

kalta. Saimes bija jāved mājās un jāveic iezīmošanas darbi.

Kas galu galā šai neražas vasarā bija iegūts?

1. Izlietojot saņemto cukura devu, saimes labi nodrošinātas ar ziemas barību.

2. Izpildīta medus nodeva un drava paplašināta par paredzētiem 20%; iezīmotas arī vairākas rezerves mātes.

3. Saimēs panākts jaunu bišu labvēlīgs sastāvs ziemai.

Kas zaudēts?

1. Vairāki desmiti kilogramu medus uz dažām dienām novēlotās saimju pārvešanas dēļ viršu laukos.

2. Līdz turpmākam dažu pastāvīgu medus klientu draudzība, jo piesūtītie trauki šoreiz palika nepiepildīti.

I N F O R M Ā C I J A

JAUNI LAUKSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI

Sogad LGD Smiltenes piensaimniecības skolu beiguši ar pienotavu vadītāju tiesībām 23 un ar pienotavu vadītāju palīgu tiesībām 10 audzēkņi. Tās pašas skolas sierošanas nodaļu ar sierotavu vadītāju tiesībām beiguši 13 audzēkņi. Smiltenes 2-gadīgās lauksaimniecības skolas durvis 8. aprīlī aizvēra 20 jaunie dzimtas zemes arāji un kopēji. Izturību, rosību un labas sekmes darbā!

LAPAS RĀDA AUGSNAS MĒSĻOŠANAS VAJADZĪBU

Racionāli var izlietot kara apstākļu dēļ trūcīgos mēslojumu līdzekļu krājumus tikai tad, ja zina augsnes mēslošanas nepieciešamību un vajadzību. Līdz šim nebija pazīstama vienkārša, lēta un visur lietojama metode augsnes mēslošanas vajadzības konstatēšanai. Priekš dažiem gadiem zviedru speciālists H. Lundegards ieteica paņmienu, kā attiecīgā auga barības vielu sastāvs lapās izmantojams kā indikators augsnes mēslošanas vajadzības noteikšanai. Sākumā šai trīskāršas analīzes (Tripelanalyse) pamatā bija augsnes un auga analīzes. Vēlāk izrādījās par pietiekamu noskaidrot tikai attiecīgā augā trīs pamatvielas: slāpekli, fosforu un kaliju. Kā augu-indikatoru izmanto auzas, pie kam šķirnei nav nozīmes. Izmeklējamās stādus novāc pēc noziedēšanas un pirms graudu rašanās. Izmēģinājums veica Zviedrijas lauksaimniecības augstskola ar 10.000 kvantitatīvām analīzēm. Šis Lundegarda paņmiens dod ainu arī par barības vielu attiecībām mēslojumā.

LAUKU APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNI ZVIEDRIJĀ 1943. GADĀ

Nesen Zviedrijā sastādīts 1943. gada pavasara plāns svarīgāko lauk- un dārzaugu

audzēšanai. Zviedru pārtikas saimniecības nodrošināšanai svarīgākais ir maizes labības un kartupeļu izaudzēšana pietiekamā daudzumā. Ziemas rudzu un ziemas kviešu sējamplatības 1942. gada rudenī nelabvēlīgo laika apstākļu dēļ, salīdzinot ar 1941. gada rudenī, samazinājušās par 4,1 resp. 7,9%. Vasaras kviešu sējamplatība pēdējos 3 gados nemitīgi pieaugusi (par 38,64 un 78%), tā ka 1942. gadā tā aizņēma 115.000 ha jeb vairāk kā 20% no kopējās labības platības. Šīs platības pieaugums ir sakarā ar soļiem, ko valsts spērusi cenu kārtošanas ziņā. Arī nākamajai rāžai cenas vasaras kviešiem, cik paredzams, noteiks diezgan augstas, proti, no 28,00 līdz 28,50 Kr. par 100 kg (ziemas kviešiem 26,00 līdz 26,50 Kr. par 100 kg). Bez tām vasaras kviešu audzētāji saņems vēl papildu prēmiju 2 kronu apmērā par katriem 100 kg. Šie soļi nepieciešami, lai aizkavētu lopbarības augu audzēšanas izplešanos uz maizes labības rēķina.

Lai veicinātu miežu audzēšanas paplašināšanu, samazinot auzu un mīstru platības, grozīs arī līdz šim spēkā esošās miežu cenas. Atziņa, ka kartupeļiem iedzīvotāju uzturā ir noteicēja nozīme, likusi šinī pavasarī ievadīt akciju kartupeļu platības palielināšanai par 10%. Eļļas augu audzēšanā pieturēsies pie 1942. gada apmēriem. Šo augu cenu regulēšanā vadītājs princips būs — neļaut eļļas augiem ierobežot citu uzturam svarīgāku laukaugu audzēšanu. Nav paredzēts šinī gadā grozīt arī cukurbiešu sējamplatību, jo platību palielināšana šinī nozarē radītu grūtības darba spēka sagādē. 1943. g. 19. martā panākta vienošanās starp Zviedrijas valdību un zviedru cukurbiešu audzētāju centrālbiedrību, saskaņā ar ko cukurbiešu audzētāji saņems 4,50 Kr. par katriem 100 kg cukurbiešu.

G R Ā M A T U A P S K A T S

Werner Heinen. DER JUNGE GENIUS. Johann Gregor Mendel. Ein biographischer Roman. Fels-Verlag Dr. Wilhelm Spaal KG., Esren 1941.

Iedzimtības parādību pētnieks, mūks un skolotājs Johanns Gregors Mendelis dzīvoja no 1822. g. 22. jūlija līdz 1884. g. 6. janvārim. Balstoties uz paša Mendela, Napa, Bratraneka, Hanuša u. c. izcilā iedzimtības parādību pētnieka laika biedru vēstulēm,

ziņojumiem un darbiem, dzejnieks un biologs V. Heinens šai 366. lpp. biezajā romānā rāda mums Sudetijas vācu zemnieka dēla J. G. Mendela dzīves, izglītības un darba apstākļus un gaitas no pusaudža vecuma līdz 1865. gadam (apm.).

Sudetijas darba un Sudetijas vācu zemnieku darba gaitas, sadzīve un parašas, to laiku politisko notikumu ieskaņas, Brinnas (Brünn) klostera īpatnējā atmosfāra veido

fonu, uz kuŗa skatām jaunu atziņu meklējumus un atradumus. Sīkāk tēloti paŗa Mendeļa un viņa līdzstrādnieku darbi ar fukcijām, zirpiem un pupām.

Grāmatas beigās 2 krāsainas pēc Morgana zīmētas tabulas romānā aprakstīto pētījumu vieglākai izpratnei.

Mīlestība šai romānā nevirto ap sievieti, bet ap apziņu. Heinena sarakstīto grāmatu bez sevišķām grūtībām var lasīt ar panākumiem arī tie, kas vācu valodu pārvalda tikai pa daļai. A. Sils.

PÄDAGOGISCHES WÖRTERBUCH von Wilhelm Hehlmann, apl. Professor an der Universität Halle. Dritte, durchgesehene und ergänzte Auflage. Alfred Kröner Verlag Stuttgart. 1942. XI+492 lpp. Maksā 5,50 RM.

Grāmatas sākumā Iss ievads un biežāk sastopamo saīsinājumu saraksts, tad 477 lpp. vārdnīcas. Pielikumā svarīgāko grāmatu un laikrakstu saraksts par audzināšanas un mācīšanas jautājumiem (4. lpp.) un notikumu tabula (9. lpp.).

Šī vārdnīca ļabi var noderēt nevien vācu audzinātājiem un skolotājiem, bet interesēt

arī katru, kas nav vienaldzīgs pret savas un citu tautu kultūras dzīves parādībām. Daudzus vārdus apcerot, norādīta arī plaŗāka literātūra. Skolu sistēmas uzbūvi atsevišķās valstīs uzskatāmi rāda pievienotās shēmas. Vārdnīcu sarakstot, parādības un notikumi vērtēti no nacionālsociālisma viedokļa, kāpēc daudz kas no agrāk parastā pavisam atmests vai tikai pieminēts, daudz kas jauns nācis klāt. A. Punka.

MASSE, WAHRUNGEN, WERTE von Waldemar Haupt. 2. Auflage. Verlag für Wirtschaft und Verkehr, Forkel & Co, Stuttgart-O. 207 lpp. Maksā 6,80 RM.

Pēc ilgas stīvēšanās tikai 1875. gadā astotņpadsmit valstīs vienojās par starptautiskas „metriskās mēru sistēmas” konvencijas noslēgšanu un starptautiskā mēru un svaru biroja nodibināšanu. Bet arī vēl mūsu dienās mēru un svaru ziņā vienādības pasaulē nav, kāpēc prāvs skaits cilvēku joprojām saistīts dažādādos (būtiski ne visai raŗīgos) pārrēķināšanas darbos. Arī tannīs zemēs, kā, piem., Latvijā, kas ar likumu jau pirms gadiem divdesmit (1924. g.) pārgājuŗas uz metrisko sistēmu, nereti ro-

das vajadzība salīdzināt pēdējo gadu datus ar agrākajiem vai citās zemēs iegūtiem, un tad meklējam gan kalendāros, gan dažādās rokasgrāmatās un konversācijas vārdnīcās, bet arī tad dažreiz tikai ar grūtībām izdodas vajadzīgo atrast.

No šī viedokļa Haupta darbs silti apsveicams, jo te vienkopus ir ziņas gan par Eiropā, gan par citu kontinentu valstīs lietojamām mēru un svaru vienībām un to savstarpējām sakarībām.

Noderēt var arī šai grāmatā sakopotās ziņas par dažādu valstu naudas vienībām, cietu un ŗķidru vielu īpatnējo svaru tabula, dažādu vielu tilpuma svaru tabula u. t. t. Grāmatas beigās literātūras saraksts ar 46 darbiem.

Tā, gaŗam ejot, piezīmēsim, ka 1924. gadā „Kultūras balss” izdevumā latvieŗu valodā iznāca R. Driļa sarakstīta, it īpaŗi jaunatnei domāta grāmatīņa Mēri un svari (64 lpp.), bet tā jau gan tagad vairs tikai retumis kādreiz gadās kādā vecu grāmatu tirgotavā. Sīs ilustrēta izdevuma galvenais nolūks bija „tuvināt lasītāju pareizai mēru attīstības izpratnei.” P. Ives.

Kurze Zusammenfassung der wichtigsten Schriften in deutscher Sprache

Svarīgāko rakstu īsi konspekti vācu valodā

Über die Ursache der hohen Sterblichkeit von Ferkeln in diesem Jahre

Von G. Delle

In diesem Frühjahr ist eine unverhältnismäßig hohe Sterblichkeit der Ferkel festzustellen, die unseren Bauern große Verluste bereitet und auf die Durchführung einer planmäßigen Betriebswirtschaft störend einwirkt. Bezeichnend ist der Umstand, daß die größte Sterbeziffer in das Ferkelalter von 3—5 Wochen fällt, das also mit dem Zeitpunkt zusammenfällt, wo das Jungferkel entwöhnt und zur selbständigen Futtersuche und -Aufnahme angehalten wird. Es läßt sich daraus schließen, daß mithin zu den Todesursachen wohl auch Fütterungsfehler und Unzulänglichkeiten bei der Futteraufnahme gehören. Es wird hingewiesen, wie die Fütterung der Ferkel am zweckmäßigsten durchzuführen ist, um die hohe Sterblichkeit der Ferkel herabzudrücken.

Flachsaussaat

Von Agr. V. Zeibots

Da auch in diesem Jahre die Aussaat von Flachs im Zeichen der Kriegereignisse steht, sind die Anforderungen, die an unsere Flachsbauer in Bezug auf Ertragssteigerung und Vergrößerung der Anbauflächen gestellt werden, nicht gering. Da beim Besäen der nötigen Flächen die größtmögliche Sparsamkeit einzuhalten ist, soll jede Handvoll Leinsaat, die wir auf unser Land aussäen, ausgesucht werden, damit unsere Mühen nicht umsonst sind und wir leichter der uns auferlegten Pflicht, betreffend die Flachszeugung, nachkommen können.

Wieviele Eier legt ein Huhn?

Von Lutzau

Unterlagen zeigen uns, daß die Jahresleistung unserer Hühner weit über dem liegt, was man so gemeinhin annimmt. Das wiederum ist dem Umstand zu verdanken, daß in den meisten europäischen Staaten die Kunstbrut es übernommen hat, den alljährlichen Hennenbestand zu erneuern und dabei zu verjüngern. Die Kunstbrut ist es, die zeitig im Jahr Kücken schafft, so daß sie bis zum Herbst die Legereife erhalten

und daß die Junghennen dann vor Beginn des Winters schon mit der Eierablage beginnen, somit ihr erstes Lebensjahr als Leistungstier viel mehr ausnützen.

Wie sehr man durch richtige Pflege, die beim Tier wie bei der Pflanze von ausschlaggebender Bedeutung für den Ertrag ist, diesen steigern kann, sei eine Mitteilung aus einem Geflügelhof in Baden gebracht. In Deutschland beträgt bekanntlich das Ablieferungssoll pro Henne jetzt in der Kriegezeit 70 Eier, in Lettland 50 Eier. Der erwähnte badische Betrieb hat im Jahre 1942 die Auflage nicht nur voll erfüllt, sondern mit 192 je Henne abgelieferten Eiern einen Rekord aufgestellt, der ihm höchstes Lob und Anerkennung für züchterisches Können und vorbildliche Ablieferungsfreudigkeit eingetragen hat. Einer muß ja immer der erste sein, die anderen folgen ihm und da ist aus dem Elsaß die Ablieferung aus dortigen Betrieben von 141, 140, 134, 120 und 102 Eiern je Henne zu nennen.

Die Zahlen mögen zeigen, was man vom Huhn, das als Leistungstier noch viel zu sehr mißachtet wird, erwarten kann.

Züchten wir selbst Gemüsesamen für das nächste Jahr

Von Agr. A. Egle

Damit wir im Jahre 1944 nicht ohne Gemüse bleiben, müssen wir unverzüglich an die Aufzucht von Gemüsesamen in unseren eigenen Landwirtschaftsbetrieben gehen. Viele Hunderte von Bauern haben in der Vorkriegezeit Gemüsesamen selbst gezüchtet und tun es auch jetzt, dabei mit sehr gutem Erfolg. Wenn wir dem Beispiel dieser vielen folgen, werden wir das Gemüsesaatgut für unseren Bedarf sichergestellt haben.

Die Larven der Rinderbieseliegen

Von Vet. S. Filipovs

Die Rinderbieseliege (Hypoderma bovis) ist eine besondere, große Fliege, die an sonnigen Juli- und Augusttagen ihre Eier auf die Haut der Rinder legt. Die weibliche Bieseliege bringt es bei der Eierablage zu 400—600 Stück. Aus den Eiern entwickeln

sich Larven, die sich in die Haut des Tieres einbohren, was bei ihnen verschiedene lästige Erscheinungen verursacht. Das Entlarven muß im Frühjahr durchgeführt werden, bevor das Vieh auf die Weide gebracht wird. Doch auch später, etwa in Zeitabständen von 10 Tagen, sind noch Überprüfungen vorzunehmen und die gefundenen Dasseln zu vernichten.

Über die Ausnutzung von Torf für die Gasgeneratoren der Schlepper

Von Doz. J. Āboliņš

In unserer gesamten Landwirtschaft sind gegenwärtig etwa 1500 Traktoren eingesetzt, von denen rund 900 mit Gasgeneratoren versehen sind. Diese ermöglichen es, Holz für den Antrieb zu verwenden. Da die Brennholzbeschaffung mit großen Schwierigkeiten verbunden ist, liegt es nahe, die Frage über die Verwendungsmöglichkeit von Torf für diesen Zweck aufzuwerfen. Der hierzu geeigneteste Torf ist der maschinenmäßig verarbeitete. Weniger wichtig ist es, ob Grastorf oder Moostorf verwendet wird. Die Torfmasse muß nur in der Maschine gut verarbeitet, durchgemischt und fest gepreßt werden und in Form von Ziegelsteinen die Maschine verlassen.

Neue Verfahren für das Setzen von Kartoffeln auf kleinen Anbauflächen

Von Elm. Hüns

Das Versetzen von Kartoffeln in Kleinsiedlungen, Gartenbetrieben und auf anderen Flächen geringen Umfangs, die nicht über eigene Pferde verfügen, ist von jeher mit großen Schwierigkeiten und verschiedenen lästigen Maßnahmen verbunden gewesen. Wenn beim Kartoffelpflanzen in mittleren oder größeren landwirtschaftlichen Betrieben der Scharpflug oder in neuerer Zeit auch das Vielfachgerät Verwendung findet, so muß in kleinen Anwesen dasselbe ausschließlich mit Handkraft geschehen, da Pferdegespanne nicht verfügbar sind. Für letztere Verhältnisse ist nun ein deutsches Ackergerät geschaffen, das von Gerätefabrik Wolf hergestellt wird.

Izdevējs: SG Literātūras apgāds Rīgā, Baznīcas ielā 4-a. Apgāda vadītājs J. VITOLS. Galvenais redaktors agr. V. STRAUME. Iznāk 2 reizes mēnesī. Atsevišķs numurs maksā 0,25 RM. Abonēšanas maksa gadā 5,— RM, pusg. 2,50 RM. Žurnālu var pasūtīt visos pasta kant. Tālrūpi: redakcijai un grāmatve dībai 30313, apgāda vad. 23549.